

Bản thảo chưa hoàn chỉnh
Xin đừng trích dẫn hoặc đăng lại

Việt Nam với tương tác và ‘đuổi bắt’ trong chính sách an ninh, quốc phòng ở khu vực

Ngô Quốc Phương¹

Hơn một năm sau khi ông Donald Trump trở thành Tổng thống của Hoa Kỳ, cục diện tương tác trong chính sách an ninh và quốc phòng ở khu vực có liên quan đến Việt Nam đã diễn ra nhiều chuyển động, mà trong các khía cạnh có thể được coi là những màn đuổi bắt, dượt đuổi chính sách đối phó, thích ứng, đáp lời giữa các quốc gia có tầm ảnh hưởng lớn trong khu vực, mà trong bài viết quan sát ngắn gọn này, chúng tôi xin giới hạn ở hai hồ sơ đó là hồ sơ trực tiếp – Biển Đông, Đông Nam Á và gián tiếp hơn Bán đảo Liên Triều.

Tuy nhiên, trước hết xin được đề cập hồ sơ gián tiếp ở trên, mà trọng điểm là các cặp quan hệ giữa Mỹ - Triều, Nam – Bắc Triều và một vài cặp quan hệ khác liên quan hồ sơ này. Ở cặp tương tác Mỹ - Triều, có thể nhận thấy tương đối rõ các đối sách của hai bên. Mỹ, dưới sự lãnh đạo của ông Trump, muốn giải quyết bài toán Bắc Triều Tiên lâu nay qua một số điểm như muốn Bắc Triều Tiên phi hạt nhân hóa, chuyển hóa Bắc Triều Tiên, biến Triều Tiên từ quốc gia đối địch thành đối tác, dần dần lựa cách đưa Bắc Triều Tiên vào vòng ảnh hưởng và phối hợp với tổng thể chính sách chung với Nam Hàn, cũng như Nhật Bản, tìm cách biến toàn bộ Bán đảo Triều Tiên thành một khu vực có thể hợp tác ổn định cả về an ninh, quốc phòng lẫn kinh tế, thương mại. Tất nhiên còn nhiều mục tiêu khác, nhưng đây là vài nét sơ lược.

Về phía Bắc Triều Tiên, quan tâm hàng đầu của Bình Nhưỡng là chuyển hướng đưa nước này sang một giai đoạn mới, trong đó giải quyết bài toán tình trạng thù địch, chiến tranh thường trực về mặt lý thuyết với Nam Triều Tiên, tức là giải bài toán ‘hòa bình’, kết hợp với tìm cách khai thác thế mạnh ‘đồng bào, đồng chủng, đồng văn’ với Nam Triều Tiên để cải thiện nền kinh tế phát triển thấp kém trong nhiều thập niên, đồng thời có thể sử dụng chính Seoul để làm công cụ đàm phán với Mỹ, tất nhiên cần tính đến việc Bắc Hàn lúc này đã tự tuyên bố hoàn tất xong các mục tiêu thử vũ khí hạt nhân và tự coi mình là quốc gia có vũ khí hạt nhân cần được quốc tế, khu vực công nhận. Bình Nhưỡng có thể cũng lo lắng về sự tụt hậu kinh tế, thương mại, công nghiệp và thâm thủng hoặc có thể mất cân đối về ngân sách do phải chi phí quá sức và trong nhiều năm cho quốc phòng², nên cũng muốn giảm gánh nặng này nếu có tình trạng hòa bình và đặc biệt được đảm bảo an ninh bền vững, lâu dài.

Điều này gợi ý tới một mục tiêu mang tính chất nguyên tắc và ở tầng sâu hơn, đó là Bắc Triều Tiên muốn có một đảm bảo hệ trọng nhất – quốc gia này sẽ không bị tấn công, chế độ này sẽ không bị lật đổ, hạ bệ, ban lãnh đạo mà đứng đầu bởi Kim Jong-un giữ vững được vị thế quyền lực. Các mục tiêu khác sau đó, theo hướng này hy vọng có thể mở ra mà đạt được thêm như mở cửa hợp tác, phát triển, vừa tận dụng chiều kích liên Triều, tranh thủ chính quyền và chính sách liên Triều của chính quyền Moon Jae-in ở Seoul, vừa tranh thủ được Mỹ và có thể là các đồng minh của Mỹ, và phương Tây.

¹ Nguyên giảng viên Đại học Quốc gia Hà Nội (VNU-Hanoi), nguyên nghiên cứu viên thỉnh giảng và khách mời Đại học CNAM-Paris, Pháp.

² Xin tham khảo bài “Military Burden: North Korea Spends Quarter of GDP on Armed Forces” (Gánh nặng quân sự: Bắc Triều Tiên chi tiêu một phần tư GDP vào lực lượng vũ trang), mục Military & Intelligence, Sputnik News, 05/01/2016.

Đương nhiên, tất cả không dễ dàng, mọi chuyển động đều có liên hệ, tương liên, tương tác, nhất là hồ sơ phức tạp này lâu nay, vòng trong, vòng ngoài đã có sự can dự, tham gia trực tiếp về quyền lợi, lợi ích, quan tâm của nhiều quốc gia, trong đó có Mỹ, Trung Quốc, Nga, Nhật Bản được cho là có sự quan tâm rõ và gần hơn cả. Mọi chuyển động trong chính sách đối ngoại, an ninh, quốc phòng của Bắc Triều Tiên với bất cứ đối tượng nào ở trên đều ảnh hưởng tới toàn bộ, hay bộ phận, cá thể các quốc gia trên.

Về phần mình, như trong ba cuộc gặp song phương, thượng đỉnh Tập – Kim, trước và sau thượng đỉnh Trump – Kim, mà đặc biệt ở cuộc gặp thứ ba, sau thượng đỉnh Mỹ - Triều ở Singapore ngày 12/6/2018, Trung Quốc dường như theo sát Bắc Triều Tiên, không muốn quốc gia này dễ dàng thoát ra khỏi vòng ảnh hưởng của mình để chuyển sang phía Mỹ và đồng minh của Mỹ ở khu vực. Trung Quốc dễ dàng thấy rõ nếu con bài này rơi vào tay Mỹ, hoặc trực tiếp hoặc gián tiếp thông qua tương tác, hợp tác liên Triều với Seoul, một đồng minh của Mỹ, thì vị thế của Mỹ đương nhiên sẽ gia tăng, Trung Quốc mất đi một đồng minh ‘ý thức hệ cộng sản’, đổi lại phải đối đầu với các lực lượng của Mỹ và ảnh hưởng của Mỹ ở sát nách, trong đó ngoài Nam Hàn, Nhật Bản vốn có lâu nay, lại cộng thêm Bắc Triều Tiên. Chắc chắn kịch bản này khó có thể để cho xảy ra dễ dàng như vậy, nhất là khi Trung Quốc nhìn thấy Mỹ cũng tăng cường màu sắc trong quan hệ với Đài Loan, bên cạnh các động thái ở địa bàn rộng lớn tại khu vực mà Mỹ, dưới thời Trump, gọi tên là Ấn – Thái Bình Dương.

Chính vì vậy, nếu hai cuộc gặp đầu với Kim, chính quyền Tập Cận Bình được cho là có những thăm dò, dò xét, hay ‘rỉ tai’ để tác động vào Kim, mà không bị bị động trước ván cờ của Mỹ, thì cuộc gặp thứ ba của Tập – Kim hé lộ sau khi thấy Mỹ, Hàn hứa hẹn nhiều với Bình Nhưỡng để ‘lôi kéo, hấp dẫn chẳng’ với Bắc Triều Tiên, thì phía Trung Quốc cũng khoe hàng về vị thế kinh tài, công nghệ, phát triển của mình và có thể chào hàng hợp tác, hỗ trợ với Kim Jong-un với những hấp dẫn của cường quốc được cho là sẽ dẫn đầu thế giới về kinh tài trong một vài thập niên tới.

Có người nói, Kim Jong-un hiện đang đóng vai ‘cô dâu kén chồng’, lắng nghe tất cả, nhưng sự lựa chọn và câu trả lời chỉ có ‘cô dâu này’ biết và ra lời. Cũng không ngoại trừ cô dâu này sẽ ‘đi đây’ và giữ quan hệ với nhiều chàng trai, mức độ thế nào thì thời gian sẽ trả lời.

Với Seoul, Moon Jae-in đương nhiên có ý đồ rõ ràng là tại vị thành công ở nhiệm kỳ hiện nay và tái cử ở nhiệm kỳ sau trong mục tiêu đối nội thông qua bang giao, đối ngoại, điểm của ông và nội các của ông tăng cao. Mục tiêu đối ngoại liên Triều của Moon Jae-in là rõ ràng ‘hòa bình, hợp tác’ với Bắc Triều Tiên, còn thống nhất thì là một nội dung khác, chưa hẳn đã đạt được trong trước mắt, nhưng hai nội dung trước có thể làm tiền đề. Điểm lợi là nếu Bắc Hàn đồng ý ký kết thỏa thuận hòa bình, chấm dứt tình trạng chiến tranh, lại đồng ý phi hạt nhân hóa theo các điều kiện mà các bên liên quan có thể thống nhất và đảm bảo, thì Nam Hàn cũng có nhiều lợi thế về an ninh để phát triển, tạm gỡ bỏ được một quan ngại, nỗi lo canh cánh lâu nay. Mọi việc dường như đang trong lộ trình, và Seoul đủ nhạy bén và thông minh để liên tục giữ liên lạc với các đồng minh, trong đó có Mỹ và Nhật Bản để thông tin, trao đổi lập trường và không ngoại trừ bàn thảo những phương án, kịch bản, đối sách chung trong quan hệ cả với Bắc Triều Tiên và Trung Quốc.

Tuy nhiên, trong các vấn đề trên, cũng có các tín hiệu cho thấy mọi việc không phải lúc nào cũng thuận lợi và dễ dàng, Seoul được cho là đã toát mồ hôi, khi Trump tuyên bố sẽ chấm dứt tập trận và rút quân dần khỏi lãnh thổ Hàn Quốc, một quốc gia mà các chính quyền trước của Mỹ coi là đối tác then chốt trong an ninh ở khu vực Đông Bắc Á, trong đó có cặp đồng minh Nhật Bản – Bắc Hàn, chưa kể, Mỹ có thể kéo dài vùng ảnh hưởng xuống phía Nam với Đài Loan. Trừ phi có thỏa thuận ngầm và đặc biệt giữa Trump và Moon ra, nếu Nam Hàn mất ô an ninh này, trong khi câu chuyện giải trừ hạt nhân trên Bán đảo Triều Tiên chưa xong, hoặc chưa rõ ràng, thì điều này lại có thể làm Moon Jae-in mất điểm và có thể

phải rời ghế quyền lực vì đã làm Nam Hàn yếu đi và rơi vào tình trạng nguy hiểm, do ô an ninh với Mỹ có đa mục tiêu, không chỉ giúp riêng Nam Hàn, mà giúp chung cho toàn khối đối lại với cả Bắc Hàn, Trung Quốc và Nga.

Tới đây, do thời lượng, chúng tôi bàn nhanh qua các chuyển động khác có liên quan tới Nhật và Nga. Thủ tướng Nhật Bản Shinzo Abe tỏ cho thấy Nhật Bản cực kỳ quan tâm đến các lợi ích của nước này, cũng như khối liên minh tay ba Mỹ - Nhật - Hàn. Các chuyển đi con thoi của ông tới Mỹ, các liên lạc tay đôi, tay ba với Hoa Kỳ, Hàn Quốc cho thấy Nhật Bản theo dõi cực sát các chuyển động. Việc Nhật Bản đề nghị Mỹ tác động với lãnh đạo Bắc Triều Tiên qua cuộc gặp Trump – Kim, về hồ sơ người Nhật Bản bị bắt cóc trong quá khứ bởi phía Bắc Hàn có thể là một nội dung, nhưng điều quan trọng chiến lược là Nhật muốn nhắc nhở vị Tổng thống của Mỹ không quên vai trò chiến lược của Nhật như một đồng minh truyền thống ở khu vực. Đương nhiên, Tokyo có thể biết đàm phán với Tổng thống D. Trump rất khác với Tổng thống B. Obama hay với Tổng thống G.W. Bush. Nhật phải theo rất sát và toàn diện trên mọi hồ sơ từ an ninh, quốc phòng, cho tới kinh tế, thương mại, vì Mỹ dưới sự lãnh đạo của Trump đơn giản là cũng đang chưa ngừng thay đổi, chuyển động chính sách, Washington chưa ngừng quá trình đàm phán lại, đàm phán mới với các quốc gia, bạn hàng, kể cả đồng minh, hay đối thủ truyền thống của họ dù là láng giềng hay ở xa, dù là song phương hay đa phương, là khối nhỏ, hay khối lớn.

Nhật Bản, đương nhiên cũng hiểu rõ vai trò của khối an ninh với trục đồng minh khá ổn định lâu nay tới trước Trump là Mỹ, Nhật và Nam Triều Tiên ở khu vực Đông Bắc Á, và cũng đương nhiên biết rõ ô an ninh này là để phòng ngừa ai.

Với Nga, việc ngoại trưởng Nga Sergei Lavrov có chuyến thăm Bình Nhưỡng và gặp gỡ Kim Jong-un cho thấy rõ Nga cực kỳ quan tâm tới chuyển động ở hồ sơ Mỹ - Triều và liên Triều. Có nguồn quan sát nói Nga cũng nhạy bén không kém gì Trung Quốc, và cũng đã và đang có các ‘chào hàng’ với Bắc Hàn, vì Nga cũng không muốn đứng ngoài các chuyển động, mà nhiều suy nghĩ có thể cho rằng Nga không thích bị động bởi Trump và chính quyền này. Các lợi ích an ninh quốc gia không phải là điều có thể dễ đánh đổi và cũng không phải là những gì người ta có thể đem ra để ‘chơi’ hay để đánh mất mà không nghĩ đến hệ quả lâu dài, nhất là trước các đối thủ cạnh tranh (cả hợp tác) chiến lược, dù trong từng thời điểm họ có thể là đồng minh, là bè bạn thân cận hay không.

Tích cực nhưng còn dài, không dễ dàng

Trước thượng đỉnh Mỹ - Triều, cũng tại Singapore đã diễn ra Diễn đàn an ninh khu vực Shangri-la 17 (6/2018), tại đây nhiều quốc gia đã dành thời lượng lớn và sự quan tâm đậm nét tới vấn đề an ninh ở bán đảo Triều Tiên, quan hệ Mỹ - Triều và liên Triều như đã đề cập ở trên, nhất là trong mối quan tâm tới những gì chính quyền Mỹ dưới Trump đã xử sự trong hồ sơ hạt nhân với Iran, ứng xử trong nội bộ khối Nato, lập trường của Mỹ với hồ sơ của Nga với Ukraine và Crimea, xử sự của Mỹ với khối Ả-rập, lập trường của họ trong hồ sơ Israel – Palestine³ v.v... và ở khu vực là lập trường thực sự của Mỹ với câu chuyện xung

³ Có ý kiến nhà quan sát, bình luận đặt vấn đề về tính thống nhất trong chính sách hiện nay của Mỹ, cho rằng dưới thời Tổng thống Trump, tính thống nhất này hình như ‘chỉ là giảm thiểu chi phí và trách nhiệm’ của nước Mỹ và đưa ra ví dụ như nếu khối Arab ‘sẵn sàng bắt tay’ với Israel thì Trump có vẻ cũng ‘sẵn sàng hy sinh Palestine’, và suy luận thêm để đi tới nhận định có tính giả thuyết rằng nếu đúng như thế thì Mỹ và Trung Quốc ‘cũng có thể bắt tay’ để giảm chi phí ở Bắc và Đông Nam Á. Ở điểm này, chúng tôi xin chia sẻ thêm rằng có quan điểm, nhận định cho rằng có nhiều vấn đề quan ngại liên quan tới ‘nhân tố Trump’ trong chính sách đối ngoại, an ninh của Mỹ và chính các giới chuyên gia, cố vấn trong nội các là những người đã cố gắng giữ cho các chính sách của chính quyền hiện nay có độ nối tiếp, thống nhất và ổn định so với các chính quyền trước. Nguồn ý kiến này đưa ra một số ví dụ trong đó có nhắc tới các nhân vật như Bộ trưởng Quốc phòng Mattis, cựu cố vấn an ninh McMaster, Chánh văn phòng Nhà Trắng Kelly. Xin xem thêm tư liệu “Nhân tố Trump và

đột an ninh, lợi ích, chủ quyền của nhiều quốc gia ở Biển Đông, nằm trong một tổng thể rộng lớn hơn liên kết khái niệm địa chính trị được tổng thống Trump nhấn mạnh tại Apec 2017 tại Đà Nẵng, Việt Nam về điều được gọi là Ấn – Thái Bình Dương, điều đến lượt nói, được gợi ý có liên hệ tới một liên kết chính trị, an ninh, quân sự ‘kim cương’ nào đó gồm bốn quốc gia đại cường để ‘đổi’ lại với một đại cường khác đang nổi lên ở quốc tế tại khu vực.

Việt Nam đã bộc lộ quan điểm về hồ sơ quan hệ Mỹ - Triều, Liên Triều ở trên, đặc biệt qua phát biểu của Bộ trưởng Quốc phòng, ông Ngô Xuân Lịch⁴, khi ông tóm lược cho rằng các hồ sơ này có nhiều ‘tín hiệu tiến bộ’ tuy là ‘con đường còn dài đầy khó khăn, trắc trở’⁵ trong lúc đề cập ý nghĩa và tầm quan trọng của chủ đề ‘Định hình trật tự an ninh đang biến đổi của châu Á’.

Hộp 1. Trích phát biểu của Đại tướng Ngô Xuân Lịch, Bộ trưởng Quốc phòng Việt Nam tại Shangri-la-17 (Singapore, 6/2017):
Tôi muốn nhấn mạnh đến tình hình bán đảo Triều Tiên gần đây đã có những tín hiệu tích cực. Những nỗ lực của Triều Tiên, Hàn Quốc và nhiều quốc gia khác, cho chúng ta niềm hy vọng là Hoa Kỳ, Triều Tiên, Hàn Quốc và không thể thiếu được vai trò của các cường quốc khác như Trung Quốc, Nga... cũng như cộng đồng quốc tế sẽ tiếp tục hành động có trách nhiệm, vì hòa bình, an ninh và phi hạt nhân hóa bán đảo Triều Tiên, đóng góp cho hòa bình, an ninh khu vực. Tuy nhiên, việc kiến tạo hòa bình-hợp tác ở bán đảo Triều Tiên - và không chỉ ở Triều Tiên, vẫn còn là một con đường dài đầy khó khăn, trắc trở (Nguồn: VietnamPlus, tài liệu đã dẫn).

Trong lúc một phát biểu ngắn tại một Diễn đàn quốc tế ở khu vực về an ninh của một chính khách đứng đầu Bộ Quốc phòng Việt Nam không thể thể hiện được hết hết toàn bộ những gì Việt Nam có thể đã và đang theo dõi, tính toán, nhất là trong liên hệ của việc hồ sơ Mỹ - Triều và bán đảo Triều Tiên được tập trung có gì ảnh hưởng tới an ninh trong vùng và đặc biệt là hồ sơ Biển Đông hay không, thì phát biểu trên bộc lộ Việt Nam phán đoán câu chuyện trên bán đảo Triều Tiên còn diễn ra lâu dài và không dễ dàng.

chính sách đối ngoại Hoa Kỳ”, Joschka Fische, Project Syndicate, The Observer, 26/01/2018, bản dịch Việt ngữ trên trang nghiencuuquoc.org, ngày 15/5/2018; trong đó có đoạn viết: “Ngoài ra, các quan chức Nhà Trắng gốc gác quân đội – như Bộ trưởng Quốc phòng James Mattis, (cựu) Cố vấn An ninh Quốc gia H. R. McMaster, và Chánh Văn phòng John Kelly – đều giúp đảm bảo tính liên tục trong chính sách đối ngoại của Mỹ. Và điều này dường như cũng đúng với chính sách kinh tế và thương mại của nước này. Liệu điều đó có nghĩa là chúng ta có thể an tâm? Tất nhiên là không. Vẫn còn một dấu hỏi lớn đang treo lơ lửng đối với chính sách đối ngoại của Mỹ dưới hình hài chính bản thân Trump. Những gì tổng thống muốn, những gì ông ta thực sự biết, và những gì các cố vấn đang nói và đang không nói cho ông ta hoàn toàn không rõ ràng. **Một chính sách đối ngoại nhất quán có thể mâu thuẫn với tính khí thất thường của Trump và những quyết định tự phát của ông ta.** Điều này khiến cho các vấn đề trở nên tồi tệ hơn, việc Bộ Ngoại giao bị thu hẹp quy mô đã làm suy yếu nền tảng thể chế trong việc thực hiện các chính sách đối ngoại chính thức của Mỹ tới mức gần như nghiêm trọng. **Chiến lược An ninh Quốc gia mới đây của Nhà Trắng cũng không mang lại sự an tâm.** Từ bỏ quan điểm chính thức sau sự kiện 11 tháng 9 năm 2001 coi khủng bố bởi các tác nhân phi quốc gia là mối đe dọa chính, Mỹ thay vào đó hiện đang xem cạnh tranh quyền lực toàn cầu với Trung Quốc và Nga là hiểm họa chính đối với an ninh quốc gia và hòa bình thế giới. Do đó, nhìn lại năm 2017, mọi người có ấn tượng rằng dù chính sách đối ngoại của Mỹ phần lớn là không thay đổi nhưng lại trở nên hoàn toàn không thể dự đoán được. Do đó, năm 2018 có thể là năm mà các rủi ro sẽ gia tăng đáng kể, đặc biệt là nếu xét đến căng thẳng tại Vịnh Ba Tư và Lebanon, cuộc chiến ở Syria, cuộc cạnh tranh giành bá quyền giữa Ả Rập Xê Út và Iran, và tình trạng bên bờ vực hạt nhân trên Bán đảo Triều Tiên.”

⁴ Dẫn đầu Đoàn đại biểu quân sự cấp cao Việt Nam tham dự SLD 2018 (Đối thoại Shangri-la) là Đại tướng Ngô Xuân Lịch, Ủy viên Bộ Chính trị, Phó Bí thư Quân ủy Trung ương, Bộ trưởng Bộ Quốc phòng cùng Phó Tổng tham mưu trưởng Quân đội nhân dân Việt Nam, Thượng tướng Phạm Ngọc Minh, theo VietnamPlus, 2/6/2018.

⁵ Toàn văn bài phát biểu của Đại tướng Ngô Xuân Lịch tại Shangri-La 17, VietnamPlus, 2/6/2018

Dường như đã có quan ngại từ bên trong Việt Nam, theo quan sát của chúng tôi⁶, về việc Mỹ có thể tập trung ưu tiên nhiều hơn vào hồ sơ tại bán đảo Triều Tiên mà giảm sút quan tâm và chú ý tới hồ sơ an ninh, quốc phòng ở Biển Đông và khu vực, điều mà có thể bất lợi cho Việt Nam và chính sách tìm kiếm an ninh và bảo đảm an ninh trong thế cân bằng động (có người gọi là 'đi dây chiến lược' ở khu vực) trong lúc Trung Quốc được cho là không ngừng các nỗ lực trực tiếp, gián tiếp, công khai, âm thầm lấn lướt ở vùng biển có nhiều tranh chấp này.

Tuy nhiên, cũng có tín hiệu từ trong nước cho rằng khả năng đó cũng có thể có, nhưng không hẳn như vậy vì ban lãnh đạo Mỹ, với các cố vấn an ninh, quân sự, đặc biệt là Bộ trưởng Quốc Phòng Jim Mattis, đã nhiều lần thể hiện cho thấy Mỹ có chính sách rõ ràng với từng hồ sơ và khu vực địa chính trị. Nguồn quan sát này cho hay mọi chuyển động chính sách của Mỹ đều bám sát và xoay quanh các lợi ích lõi, lợi ích chiến lược của Mỹ, nên không có sự tùy tiện.

Song lại cũng có ý kiến cho rằng, đúng là có thể có khả năng thứ hai ở trên, song nếu thấy việc các lãnh đạo Hàn Quốc và Nhật Bản lo lắng thế nào tới các cam kết và chuyển động chính sách của Mỹ dưới thời ông Trump và qua cách thức lãnh đạo và ra quyết định, quyết sách của ông xung quanh hồ sơ Bắc Triều Tiên, chưa kể trong bang giao với Nga và Mỹ, thì có thể thấy mọi sự đều có thể xảy ra và Việt Nam nên dự trù mọi kịch bản trong thời điểm mọi thứ tưởng chừng chắc chắn lại có thể bỗng nhiên trở nên không còn chắc chắn nữa, hay điều tưởng chừng không bao giờ có thể xảy ra hay khó tưởng tượng thì lại có thể xảy ra và ngược lại.

Hồ sơ Biển Đông, rượt đuổi của các nước lớn

Hồ sơ thứ hai mà Việt Nam đương nhiên quan tâm nhất do tính chất mật thiết, trực tiếp là hồ sơ Biển Đông, trong đó có liên quan tới hai chuyển động mới mà theo chúng tôi nên lưu ý, trong khi do thời lượng, không thể bàn rộng ra nhiều vấn đề khác, đó là chuyển dịch chính sách của Mỹ dưới Trump, hơn một năm sau khi ông lên làm Tổng thống nước này, ở khu vực châu Á – Thái Bình Dương mà đặc biệt có liên quan tới Việt Nam và chuyển động trong khối Asean, đặc biệt có liên quan tới các chuyển động, tương liên, tương tác của các siêu cường có quan tâm và lợi ích trực tiếp, gián tiếp ở khu vực.

Trước hết, về Mỹ và khu vực địa chính trị châu Á – Thái Bình Dương, Mỹ sau khi có tuyên bố tại Đà Nẵng về khu vực địa chính trị Ấn – Thái Bình Dương, thay vì sử dụng tên gọi châu Á -Thái Bình Dương như ở các đời tổng thống Mỹ trước, đã cụ thể hóa thay đổi sách lược này bằng việc đổi tên Bộ tư lệnh Thái Bình Dương (PACOM) thành Bộ Tư lệnh Ấn Độ - Thái Bình Dương (INDOPACOM)^{7, 8} mà lãnh đạo bộ Quốc phòng Mỹ giải thích để tăng cường kết nối giữa hai khu vực này, trong khi có ý kiến quan sát từ giới quân sự Mỹ nhận định rõ ràng

⁶ Tư liệu riêng của tác giả

⁷ Mỹ đổi tên Bộ tư lệnh Thái Bình Dương, nhập với Ấn Độ Dương, Báo Mới, 01/6/2018.

⁸ Xem thêm: Mỹ đổi tên Bộ Tư lệnh Thái Bình Dương, VOA Tiếng Việt, 31/5/2018, trong đó cho biết thêm chi tiết và trích dẫn Bộ trưởng J. Mattis: “Bộ Tư lệnh Thái Bình Dương Hoa Kỳ chịu trách nhiệm về tất cả các hoạt động quân sự của Mỹ tại vùng Thái Bình Dương, có khoảng 375.000 nhân viên dân sự và quân sự được phân bổ cho các khu vực trách nhiệm, bao gồm Ấn Độ. Trong bài diễn văn được chuẩn bị trước, Bộ trưởng Quốc phòng Jim Mattis nói “Quan hệ với các đồng minh và đối tác của chúng ta tại Thái Bình Dương và Ấn Độ Dương rất trọng yếu để giữ gìn ổn định trong vùng.” Ông Mattis nói tiếp “Công nhận sự liên kết ngày càng tăng giữa Ấn Độ Dương và Thái Bình Dương, hôm nay chúng ta đặt tên Bộ Tư lệnh Thái Bình Dương Hoa Kỳ thành Bộ Tư lệnh Ấn Độ Dương-Thái Bình Dương Hoa Kỳ”.

hơn mục đích là để thực hiện một cuộc cạnh tranh về tầm nhìn, tự do và bên kia là áp chế giữa các cường quốc lớn ở khu vực.⁹

Hộp 2. Bộ Tư lệnh Thái Bình Dương của Mỹ đổi tên để đối phó Trung Quốc
VOV.VN - Bộ Quốc phòng Mỹ đã đổi tên Bộ Tư lệnh Thái Bình Dương thành Bộ Tư lệnh Thái Bình Dương-Ấn Độ Dương – động thái được cho là nhằm đến Trung Quốc.
Bộ trưởng Quốc phòng Jim Mattis hôm 30/5 công bố rằng Bộ Tư lệnh Thái Bình Dương của quân đội Mỹ giờ sẽ được gọi là Bộ Tư lệnh Thái Bình Dương-Ấn Độ Dương (viết tắt là INDOPACOM).
Đây được xem là động thái mới nhất của Mỹ nhằm đối phó với áp lực kinh tế và quân sự của Trung Quốc trong khu vực. Bộ trưởng Mattis cho biết, ông đã chỉ đạo việc thay đổi tên này.
Ông Mattis đưa ra tuyên bố trên tại một lễ thay đổi bộ chỉ huy ở Trân Châu Cảng dành cho tư lệnh của Bộ Tư lệnh Thái Bình Dương-Ấn Độ Dương mới, Đô đốc Phil Davidson.
Ông Mattis nói: “Để công nhận mức độ kết nối ngày càng gia tăng giữa Ấn Độ Dương và Thái Bình Dương, hôm nay chúng tôi đặt lại tên Bộ chỉ huy Thái Bình Dương của Mỹ thành Bộ chỉ huy Thái Bình Dương- Ấn Độ Dương của Mỹ”.
Vị cựu tư lệnh của Bộ Tư lệnh Thái Bình Dương cũ, Đô đốc Harry Harris khá trực diện trong đánh giá của mình về tác động của Trung Quốc lên khu vực: “Cạnh tranh cường quốc lớn đang trở lại. Tôi tin rằng chúng ta đang vươn tới một bước biến đổi trong lịch sử... Một cuộc cạnh tranh địa chính trị giữa các tầm nhìn tự do và áp chế đang diễn ra ở Thái Bình Dương-Ấn Độ Dương,” VOV.VN theo *Military Times*, *Tài liệu đã dẫn*.

Chuyển dịch chính sách an ninh, quân sự Mỹ từ dịch chuyển thuật ngữ địa chính trị ‘Châu Á – Thái Bình Dương’ sang “Ấn Độ - Thái Bình Dương” được giới quan sát liên hệ tới việc Mỹ nhận thức được cấp độ mới trong cạnh tranh chiến lược toàn cầu của nước này với cường quốc đang lên trên thế giới là Trung Quốc tại khu vực, đặc biệt có liên quan tới Biển Đông, mà giới quan sát và chính sách cho rằng tham vọng của Trung Quốc nếu không được kiềm tỏa, sẽ có thể là vô hạn định, và do đó động chạm trực tiếp tới các lợi ích lõi của Mỹ và đồng minh. Mỹ đã có nhiều tiếp xúc với các quốc gia cường quốc ở khu vực liên quan tới chuyển dịch chiến lược nói trên qua nhiều diễn đàn khác nhau, trong đó có Nhật Bản, Úc và Ấn Độ. Tại Shangri-La 17 tại Singapore đầu tháng 6/2018, đại diện phái đoàn từ một số cường quốc đã lên tiếng về an ninh khu vực Ấn – Thái Bình Dương và nêu quan ngại về Trung Quốc, với Ấn Độ kêu gọi quyền tiếp cận bình đẳng vùng biển quốc tế, như Thủ tướng Ấn Độ, Narendra Modi¹⁰, được dẫn lời nói:

“Tất cả chúng ta nên có quyền tiếp cận bình đẳng - như một quyền được luật pháp quốc tế thừa nhận - đối với việc sử dụng các vùng biển và không phận quốc tế. Điều này đòi hỏi sự tự do hàng hải, thương mại không bị cản trở và giải quyết hòa bình các tranh chấp phù hợp với luật pháp quốc tế.”¹¹

Hộp 3. Quan điểm của Ấn Độ của phát biểu của Thủ tướng Narendra Modi tại Shangri-La 2018 – tường thuật & bình luận theo VietnamPlus.
Thủ tướng Modi khẳng định khi tất cả nhất trí tuân thủ quy tắc này, các tuyến hàng hải sẽ mở đường cho sự thịnh vượng và hòa bình. Nhà lãnh đạo quốc gia đồng dân thứ hai trên thế giới này cũng nhấn mạnh việc các quốc gia cần đảm bảo duy trì một trật tự dựa trên luật lệ, trên cơ sở tuân thủ các quy định và luật pháp quốc tế cũng như tôn trọng chủ quyền và toàn vẹn lãnh thổ của mỗi quốc gia, không phân biệt là nước lớn hay nước nhỏ. Trong bối cảnh đó, Ấn Độ ủng hộ việc tích cực đối thoại để giải quyết các tranh chấp một cách hòa bình theo các quy định của luật pháp quốc tế cũng như cho biết sẽ kiên trì theo đuổi chính sách đa phương trong các nỗ lực giải quyết những thách thức an ninh hiện nay, đặc biệt là đảm bảo quyền tự do hàng hải và lưu thông thương mại hàng hóa trên biển.

⁹ Bộ Tư lệnh Thái Bình Dương của Mỹ đổi tên để đối phó Trung Quốc, VOV, 31/5/2018, theo Military Times.

¹⁰ Shangri-la: Ấn Độ kêu gọi quyền tiếp cận bình đẳng vùng biển quốc tế, VietnamPlus, 02/6/2018.

¹¹ Xem thêm: Chính sách Hành động Hướng Đông của Ấn Độ qua Shangri-La 2018, VOV, 01/6/2018, trong đó có dẫn ý nhà phân tích, TS. John Chipman-Tổng Giám đốc Viện Nghiên cứu chiến lược quốc tế IISS, nói: “Có thể nói kể từ khi lên nắm quyền, Thủ tướng Ấn Độ Narendra Modi đã có những bước đi tích cực nhằm gia tăng vai trò an ninh và chính trị của nước này tại khu vực châu Á-Thái Bình Dương, khi từng bước mở rộng ảnh hưởng kinh tế và chiến lược thông qua chính sách “Hành động phía Đông”. Bên cạnh chiến lược tranh thủ các láng giềng Nam Á và coi ASEAN là địa bàn chủ chốt trong chính sách mới, Ấn Độ thời gian qua cũng bắt đầu thể hiện vai trò của mình trong khu vực...”; và “Trong bối cảnh tình hình thế giới và khu vực có nhiều biến động hiện nay, có thể nói những bước đi của Ấn Độ sẽ giúp tăng cường sự can dự nhiều mặt của Ấn Độ đối với ASEAN và khu vực rộng hơn, tăng cường hội nhập kinh tế, hợp tác chính trị - an ninh và đối thoại văn hóa - xã hội với các nước trong khu vực. Ngoài ra, Ấn Độ cũng sẽ khẳng định vai trò, vị thế nhằm bảo đảm các lợi ích chiến lược của mình, cũng như duy trì sự hòa bình, ổn định trong khu vực và thế giới.”

Thủ tướng Modi đã phác thảo vai trò của New Delhi trong việc định hình trật tự trong bối cảnh thế giới liên tục bất ổn và đưa ra cách tiếp cận không hiếu chiến trong các vấn đề ở Đông Nam Á. Ông cũng một lần nữa khẳng định tầm quan trọng của chính sách "Hành động hướng Đông" mà nước này đang theo đuổi. Ông khẳng định Hiệp hội Các quốc gia Đông Nam Á (ASEAN) là một trong những trụ cột trong chính sách này đồng thời cam kết tiếp tục hợp tác nhiều mặt với các quốc gia ASEAN cũng như Ấn Độ Dương.

Đề cập đến sáng kiến Ấn Độ Dương-Thái Bình Dương, Thủ tướng Modi khẳng định Ấn Độ luôn dẫn đầu triển khai các kết nối mang tính khu vực này, nhấn mạnh rằng sáng kiến này cần phải dựa trên sự tôn trọng toàn vẹn lãnh thổ cũng như sự minh bạch trong quản trị của từng quốc gia. Giới chuyên gia nhận định việc lần đầu tiên, một Thủ tướng Ấn Độ tham dự SLD 2018 và phát biểu dẫn đề là một lựa chọn "mang tính chiến lược," đặc biệt là trong bối cảnh nhóm Bộ Tứ khu vực (gồm Mỹ, Nhật Bản, Australia và Ấn Độ) hay khái niệm Ấn Độ Dương-Thái Bình Dương đang trở thành từ khóa của an ninh khu vực.

Chính vì vậy, mời ông Modi tới phát biểu dẫn đề sẽ tạo ra một cơ hội cho các đại biểu có thể được lắng nghe những quan điểm từ phía Ấn Độ về các vấn đề này cũng như có thể tìm hiểu rõ hơn về vai trò của Ấn Độ trong cấu trúc an ninh khu vực đang hình thành, đặc biệt là vai trò của Ấn Độ trong nhóm Bộ Tứ khu vực, hay là trong chiến lược Ấn Độ Dương-Thái Bình Dương mở và tự do. Mặt khác, các chuyên gia cũng bày tỏ rằng phát biểu dẫn đề khai mạc SLD 2018 của Thủ tướng Ấn Độ Narendra Modi cùng với thông điệp mà các Bộ trưởng Quốc phòng Mỹ, Nhật Bản và Australia đưa tại diễn đàn lần này có thể giúp làm rõ hơn khái niệm Ấn Độ Dương-Thái Bình Dương cũng như vai trò của Bộ Tứ khu vực trong cấu trúc an ninh khu vực hiện nay, từ đó tăng cường đối thoại và hiểu biết lẫn nhau, gây dựng lòng tin nhằm góp phần thiết thực vào giải quyết các thách thức.

SLD lần thứ 17 - diễn đàn an ninh quan trọng vào bậc nhất của khu vực châu Á-Thái Bình Dương - đã chính thức khai mạc tối 1/6 tại Singapore. Hơn 500 đại biểu chính thức là các quan chức quốc phòng và giới học giả đến từ trên 50 quốc gia và vùng lãnh thổ, trong đó có hơn 40 bộ trưởng hoặc thủ trưởng quốc phòng, gần gấp đôi con số năm 2017 đã tham dự diễn đàn. (Nguồn: VietnamPlus, 2/6/2018, Tài liệu đã dẫn)

Mỹ, đại diện bởi Bộ trưởng Quốc phòng James Mattis, đã có những lời lẽ thẳng thắn, trực diện nhắm thẳng vào Trung Quốc và nêu rõ lập trường, quan điểm, kể cả hành động chính sách của Mỹ đối với an ninh ở khu vực. Lãnh đạo Quốc phòng Mỹ tuyên bố và khẳng định nước này sẽ không từ bỏ vai trò giám sát, đảm bảo tự do và an ninh hàng hải trong khu vực này và Mỹ đặc biệt lên án các hoạt động quân sự hóa của Bắc Kinh trên các đảo nhân tạo ở Biển Đông. Mặc dù được cho là đã 'hạ cấp' của phái đoàn tham gia với một quan chức quốc phòng hạng trung cao khối trường viện quân sự dẫn đầu, nhưng Trung Quốc được mô tả là một lần nữa bị 'cô lập'¹², tỏ ra 'bực bội vì lạc lõng'¹³ ở Diễn đàn này, điều mà báo chí, truyền thông từ Việt Nam qua tường thuật, phần nào cho thấy góc nhìn và quan tâm của nước này tới các tương tác an ninh, quốc phòng giữa các cường quốc ở khu vực.

Hộp 4: Tường thuật & bình luận phát biểu của Bộ trưởng Quốc phòng Mỹ James Mattis tại SLD 2018 (VTC News, 02/6/2018)

Trong một bài phát biểu ngày 2/6 tại Hội nghị Thượng đỉnh An ninh châu Á (Đối thoại Shangri-La) 2018, Singapore, Bộ trưởng Quốc phòng Mỹ chỉ trích hoạt động của Trung Quốc ở Biển Đông và cho biết Mỹ sẽ không từ bỏ vai trò giám sát, đảm bảo tự do và an ninh hàng hải trong khu vực này.

Ông đặc biệt lên án các hoạt động quân sự hóa của Bắc Kinh trên các đảo nhân tạo ở Biển Đông - một trong những nơi có tuyến đường biển đông đúc nhất thế giới.

"Chúng tôi cho rằng Trung Quốc có quyền lựa chọn giữa đối mặt thách thức hay nắm lấy cơ hội trong những năm tới, chúng tôi sẽ sẵn sàng ủng hộ lựa chọn của Trung Quốc nếu họ có thiện chí thúc đẩy hòa bình và thịnh vượng lâu dài cho tất cả các bên trong khu vực Biển Đông.

Nhưng nếu chính sách của Trung Quốc ở Biển Đông tiếp tục đối đầu với lợi ích các bên liên quan và đe dọa an ninh, tự do hàng hải khu vực thì Bắc Kinh đã tự đặt mình vào những thách thức lớn không lường trước được" – ông Mattis nói.

Bài phát biểu được đưa ra tại Đối thoại Shangri-La Singapore 2018, một diễn đàn an ninh thường niên quy tụ 600 đại biểu, gồm bộ trưởng quốc phòng, các tướng lĩnh quân đội, các chuyên gia, học giả của hơn 40 nước.

Theo CNN, căng thẳng xung quanh vấn đề Biển Đông đã trở thành một chủ đề thảo luận nóng trong phần mở đầu hội nghị, liên quan tới việc Trung Quốc gần đây đẩy mạnh hoạt động triển khai quân sự ra các đảo bồi đắp trái phép trên Biển Đông.

Tháng 5/2018, Trung Quốc lần đầu tiên cho tổ chức diễn tập các máy bay ném bom trên các đảo nhân tạo thuộc quần đảo Hoàng Sa của Việt Nam. Tình báo Mỹ hồi đầu tháng 5/2018 cũng thông báo có khả năng cao Trung Quốc đã triển khai tên lửa chống hạm và tên lửa hành trình trong kế hoạch tập trận.

"Hoạt động quân sự hóa của Trung Quốc trên các cấu trúc nhân tạo ở Biển Đông bao gồm triển khai tên lửa chống hạm,

¹² Một số ý kiến bình luận, quan sát cho rằng Trung Quốc lưỡng lự trước tình thế của diễn đàn này, trong khi tiếp tục quan sát các chuyển động chính sách khác của các cường quốc có khả năng cạnh tranh với họ, đặc biệt là Mỹ trên các hồ sơ an ninh, quốc phòng, mậu dịch, thương mại v.v... trên các quy mô và đấu trường rộng lớn hơn, trên thực tế, thực địa mà không chỉ qua các đối thoại, diễn đàn như Shangri-La, dù đây là một diễn đàn, đối thoại an ninh quan trọng của quốc tế ở khu vực, do đó giữ thái độ quan sát, thận trọng nhất định.

¹³ Phái đoàn Trung Quốc bực bội vì lạc lõng ở Đối thoại Shangri-La, Dân trí, 04/6/2018.

tên lửa đất đối không, thiết bị gây nhiễu sóng radar và diễn tập cất-hạ cánh máy bay ném bom trên đảo Phú Lâm làm gia tăng tình hình bất ổn, đe dọa an ninh và tự do hàng hải của khu vực”, Bộ trưởng Quốc phòng Mỹ nhận định.
"Mặc dù tuyên bố đó là các hoạt động diễn tập nhằm mục đích tăng cường an ninh và tăng khả năng tự vệ, nhưng việc chính quyền Bắc Kinh liên tiếp triển khai các hệ thống vũ khí này ra Biển Đông được xem như với mục đích hăm dọa và ép buộc các nước trong khu vực", ông Mattis phát biểu tại hội nghị.
Theo South China Morning Post, phái đoàn Trung Quốc cử đến Đối thoại Shangri-La 2018 - Diễn đàn đối thoại an ninh thường niên khu vực châu Á - Thái Bình Dương, do trung tướng Hà Lôi, phó chủ tịch Học viện Khoa học Quân sự, dẫn đầu. Nhiều chuyên gia nhận định, động thái này cho thấy Trung Quốc muốn Đối thoại Shangri-La 2018 như một sự kiện "trao đổi học thuật" chứ không phải để tranh luận chính sách, (Nguồn: VTC News).¹⁴

Dư luận quốc tế trong dịp này cũng hết sức quan tâm đến động thái của Hoa Kỳ rút lời mời với Trung Quốc tham gia vào một tập trận quan trọng do Hoa Kỳ dẫn đầu ở khu vực, và coi đây là một cú đòn trực diện, cảnh cáo của Washington với Bắc Kinh, cho thấy Hoa Kỳ không phớt lờ hoặc không lơ là theo dõi các chuyển động, bước đi lớn nhỏ của Trung Quốc ở khu vực này, mà Mỹ cho là gây ra hoài nghi về ý đồ, dọa nạt các nước trong khu vực và phi pháp.

Hộp 5: Tường trình phát biểu của Bộ trưởng James Mattis tại Shangri-La 2018 (SLD) ở Singapore (Người Lao động)
Bộ trưởng Quốc phòng Mỹ James Mattis hôm 2-6 có bài phát biểu được mong đợi tại Đối thoại Shangri-La 2018 (SLD) diễn ra ở Singapore.
Ông Mattis phác thảo chiến lược Ấn Độ - Thái Bình Dương khi phát biểu tại phiên họp có chủ đề "Sự lãnh đạo của Mỹ và những thách thức của an ninh tại khu vực Ấn Độ - Thái Bình Dương".
Trong bài phát biểu, ông Mattis cho biết Mỹ tiếp tục theo đuổi một quan hệ hướng đến kết quả với Trung Quốc nhưng những hành động của Bắc Kinh ở biển Đông gây ra những hoài nghi về ý định của nước này. Bộ trưởng Quốc phòng Mỹ khẳng định Washington sẽ cạnh tranh mạnh mẽ với Bắc Kinh nếu cần.
"Chính sách của Trung Quốc ở biển Đông tương phản mạnh mẽ với sự cởi mở mà chiến lược của chúng tôi hứa hẹn mang lại, khiến người ta không khỏi nghi ngờ những mục tiêu rộng lớn hơn của Trung Quốc" - ông Mattis nhấn mạnh.
Ông chủ Lầu Năm Góc cũng chỉ trích việc Trung Quốc triển khai các hệ thống vũ khí ở biển Đông và cho rằng chúng được sử dụng cho mục đích quân sự, nhằm dọa nạt các nước khác trong khu vực.
Ông cảnh báo việc Mỹ rút lại lời mời Trung Quốc dự cuộc tập trận hải quân đa quốc gia trong tháng này là "phản ứng đầu tiên" đối với hành vi quân sự hóa đảo phi pháp của nước này ở biển Đông. Ông khẳng định Washington cam kết bảo đảm sự tự do đi lại ở khu vực và tiến hành chiến dịch tự do hàng hải ở biển Đông, (Nguồn: Người Lao Động, 02/6/2018)¹⁵

Điểm lại các nội dung chính trong phát biểu của Mỹ tại diễn đàn quan trọng này, truyền thông Việt Nam cho rằng Mỹ đã đưa ra ba thông điệp¹⁶ đó là: ổn định, trấn an và rắn đe, trong đó nhấn mạnh "Tính trấn an thể hiện ở quyết tâm Mỹ nói là làm, với cách tiếp cận truyền thống 3 trụ cột, đề cao tăng cường mạng lưới đồng minh (trong đó có cả nòng cốt bộ tứ), đối tác, cả song phương và đa phương, khu vực," và đánh giá thêm "Thông điệp trấn an của Bộ trưởng Mattis là kịp thời, nhất là khi khu vực đang đặt nhiều dấu hỏi về cam kết lâu dài đến đâu của Mỹ, liệu nói có đi đôi với làm, chiến lược Ấn Độ Dương - Thái Bình Dương có nhằm ngăn chặn Trung Quốc, Mỹ sẽ đầu tư dự án cơ sở hạ tầng như thế nào, nhóm bộ tứ có thay thế vai trò của ASEAN trong cấu trúc khu vực... Một năm rưỡi qua, Chính quyền Trump đã có những nỗ lực ban đầu thể hiện cam kết nghiêm túc, lâu dài với khu vực".

Về điều được cho là 'thông điệp rắn đe', vẫn theo ý kiến quan sát được đưa trên truyền thông Việt Nam, thì: "Thực chất, thông điệp lớn của Mỹ tại Shangri-La là về Trung Quốc, gián tiếp hay trực tiếp, thể hiện lo ngại chung tăng cao của nội bộ Mỹ. **Bộ trưởng Mattis nhấn mạnh không nước nào được "thống trị" Ấn Độ Dương – Thái Bình Dương, không buộc khu vực phải lựa chọn giữa Mỹ và Trung Quốc, Mỹ mang đến đối tác chiến lược, không phải sự lệ thuộc chiến lược.** Trực diện hơn, Mỹ chỉ trích Trung Quốc

¹⁴ Mỹ chỉ trích hoạt động của Trung Quốc ở Biển Đông tại Shangri-La 2018, VTC News, 02/6/2018.

¹⁵ Đối thoại Shangri-La 2018: Mỹ chỉ trích Trung Quốc về biển Đông, Người Lao Động, 02/6/2018.

¹⁶ Ba thông điệp của Mỹ từ Đối thoại Shangri-La 2018, Anh Huy, Zing.vn, 04/6/2018.

gần đây gia tăng quân sự hóa ở Biển Đông, đe dọa, cưỡng ép các nước, không giúp gì cho uy tín Trung Quốc và không được quốc tế ủng hộ, đi ngược lại cam kết cấp cao tại thượng đỉnh Mỹ - Trung 2015. Hành động của Trung Quốc sẽ có hệ lụy, trực tiếp là việc Mỹ không mời Trung Quốc dự diễn tập RIMPAC 2018, lâu dài hơn là khu vực bị chia rẽ, gánh nặng nợ nần, bị can thiệp nội bộ...”

Trung Quốc không lâu trước Đối thoại Shangri-La 2018 dường như đã nắm bắt được các quan điểm của Mỹ ở khu vực, và đã lên tiếng từ sớm vừa tái khẳng định các quyền chủ quyền ở vùng biển mà Trung Quốc tuyên bố, vừa lên án Mỹ diễn trò ‘vừa ăn cướp, vừa la làng’, lấy cớ về tự do hàng hải, mà thực là muốn làm ‘bá chủ’ khu vực.

Trung Quốc, qua phát biểu của Tướng Hà Lô¹⁷ – trưởng đoàn đại diện, tại Shangri-La 2018, đã lập tức phản bác lại quan điểm của phía Mỹ thể hiện qua bài phát biểu của Bộ trưởng James Mattis, đã không chấp nhận quan điểm và cho rằng phía Mỹ đã đưa ra ‘những bình luận vô trách nhiệm’ khi cáo buộc Trung Quốc là ‘hăm dọa và ép buộc’ các nước và láng giềng ở Biển Đông.

Hộp 6: Đối thoại Shangri-La 2018: Mỹ-Trung ‘khẩu chiến’ về Biển Đông (Báo mới, 01/6/2018)
“...Tại cuộc họp báo ngày 31.5, người phát ngôn Bộ Ngoại giao Trung Quốc, bà Hoa Xuân Oánh tuyên bố: “Quan điểm của tôi, khi phản ứng với điều gọi là Trung Quốc “quân sự hóa” biển Nam Hải, một số người ở Mỹ đang diễn trò hề vừa ăn cướp vừa la làng. Sự hiện diện quân sự của Mỹ ở biển Nam Hải vượt quá tổng sức mạnh quân sự của Trung Quốc và các nước lân cận”.
Bà còn nói thêm: “Tàu chiến Mỹ thường xuyên cố tình xâm phạm lãnh hải của Trung Quốc với cái cớ “hoạt động tự do hàng hải”. Liệu Mỹ có thật sự muốn tự do hàng hải theo luật quốc tế, hay Mỹ chỉ muốn tự do thực hiện bất kỳ điều gì họ thích ở vai trò bá chủ?”
Cũng trong một cuộc họp báo khác, người phát ngôn Nhậm Quốc Cường của Bộ Quốc phòng Trung Quốc tuyên bố: “Trung Quốc có chủ quyền toàn vẹn lãnh thổ không thể chối cãi về các đảo và vùng nước trên biển Nam Hải. Trung Quốc có quyền hợp pháp xây dựng và triển khai các cơ sở phòng thủ cần thiết trên lãnh thổ của mình”.
Ông Nhậm cũng nói Bắc Kinh hy vọng vẫn có đối thoại với quân đội Mỹ, và hy vọng Bộ trưởng Quốc phòng Mỹ sẽ thăm Trung Quốc, dù Mỹ đã hủy lời mời Trung Quốc dự cuộc tập trận hải quân chung RIMPAC 2018, để phản đối Bắc Kinh “tiếp tục quân sự hóa” Biển Đông.
Đây là cuộc tập trận hải quân quốc tế lớn nhất thế giới, và quyết định của Mỹ được mô tả là “phản ứng ban đầu”, có nghĩa Mỹ sẽ còn những phản ứng khác, nếu Trung Quốc không thay đổi thái độ.
Theo hãng tin Fox News, ngay sau khi bị hủy lời mời, Trung Quốc tuyên bố nhóm chiến đấu tàu sân bay Liêu Ninh “đạt đến giai đoạn đầu khả năng chiến đấu”. Gần đây, chiếc tàu sân bay này đã được đưa đến Biển Đông để phô trương sức mạnh.
Tướng thủy quân lục chiến nói Mỹ dự kinh nghiệm đánh chiếm đảo nhân tạo
Đầu tuần này, quân đội Trung Quốc công kích Mỹ, sau khi khu trục hạm Higgins và tuần dương hạm Antietam - đều mang tên lửa dẫn đường - của hải quân Mỹ hôm 27.5 đi vào vùng nước 12 hải lý quanh các đảo nhân tạo mà Trung Quốc xây trái phép và quân sự hóa trên quần đảo Hoàng Sa (thuộc chủ quyền Việt Nam nhưng bị Trung Quốc chiếm phi pháp hồi những năm 1970).
Theo Reuters, hai tàu chiến Mỹ lần lượt đi qua đảo Cây, đảo Linh Côn, đảo Tri Tôn và đảo Phú Lâm và tiến hành các hoạt động diễn tập.
Đây là phản ứng của Mỹ, sau khi không quân Quân đội giải phóng nhân dân Trung Quốc (PLAAF) hồi giữa tháng 5 đã tổ chức một sự đoàn máy bay ném bom hạng nặng H-6K - có thể mang đầu đạn hạt nhân - tập cất - hạ cánh trên đảo Phú Lâm thuộc quần đảo Hoàng Sa của Việt Nam bị Trung Quốc chiếm đóng phi pháp.
Trung Quốc cũng dán tên lửa hành trình chống hạm YJ-12B và tên lửa đất đối không HQ-9B trên quần đảo Trường Sa, tăng khả năng đánh chặn tàu chiến và máy bay Mỹ nếu cần thiết. Các loại vũ khí này cũng nhằm cảnh cáo các nước khác đòi chủ quyền Biển Đông.
Trung Quốc đã ngang ngược tuyên bố chủ quyền gần như toàn bộ Biển Đông, một tuyến đường hàng hải chiến lược trị giá 3 ngàn tỉ USD/năm và giàu nguồn cá. Bắc Kinh gọi vùng biển này là biển Nam Hải.
Việt Nam, Malaysia, Brunei, Philippines và Đài Loan cũng tuyên bố có chủ quyền lãnh hải ở vùng biển này.
Đó là các phản ứng của Bắc Kinh, sau tuyên bố của Bộ trưởng Quốc phòng Mỹ James Mattis: Mỹ sẽ tiếp tục đối đầu với Trung Quốc ở Biển Đông bằng những cuộc tuần tra thực hiện quyền tự do hàng hải (FNOP), do Bắc Kinh không giữ lời hứa là không đưa vũ khí đến quần đảo Hoàng Sa của Việt Nam, theo hãng tin AP.
Từ năm 2015, Mỹ đã nhiều lần đưa tàu chiến, máy bay đến Biển Đông, mở các cuộc tuần tra FONOP, nhằm khẳng định quan điểm của Mỹ rằng Biển Đông thuộc hải phận quốc tế, để phản bác tuyên bố chủ quyền quá vô lý của Bắc Kinh.
Theo chính quyền Mỹ, tuần tra FONOP nhằm bảo vệ quyền hoạt động ở không - hải phận quốc tế của Mỹ và của các nước khác, và không cho phép bất kỳ nước nào bành trướng bờ cõi trái phép hoặc tuyên bố đòi chủ quyền trái phép.” (Nguồn: Báo mới, 01/6/2018)¹⁸

Cần nhắc lại là Đối thoại Shangri-La chỉ là một sự kiện và một cơ chế đối thoại trong số nhiều sự kiện, cơ chế, diễn đàn để các bên liên quan và quan tâm trao đổi, thể hiện quan

¹⁷ Tướng Trung Quốc chỉ trích Mỹ có ‘bình luận vô trách nhiệm’ tại Shangri-La 2018, VTC, 02/6/2018.

¹⁸ Đối thoại Shangri-La 2018: Mỹ-Trung ‘khẩu chiến’ về Biển Đông, Báo Mới, 01/6/2018.

điểm, chính sách đối ngoại, quốc phòng và an ninh của mình, và các chuyển động vẫn tiếp tục diễn ra. Nhưng chỉ qua diễn đàn này, có thể thấy rõ ràng thế cạnh tranh, đối đầu khá quyết liệt giữa Mỹ và các quốc gia đồng minh, thân cận, đối tác an ninh lâu năm của Mỹ một bên, với bên kia là Trung Quốc và dường như đã không có sự nhượng bộ nào.

Trong lúc Trung Quốc tiến hành có hệ thống các hoạt động quân sự và củng cố, thiết lập, tranh chấp chủ quyền của họ ở khu vực, cả đường biển, lẫn đường không v.v..., Mỹ và các quốc gia khác theo dõi, bám sát chặt chẽ, trong đó không chỉ có Nhật, Úc, Ấn Độ nhiều lần lên tiếng quan ngại và ủng hộ tự do hàng hải theo luật pháp quốc tế, mà cả các nước phương Tây ở Liên minh châu Âu như Anh, Pháp đều mạnh mẽ lên tiếng và còn không chỉ dừng ở việc lên tiếng đó. Vài tuần sau Shangri-La bế mạc, Pháp¹⁹ đã cử tàu chiến đi tuần gần khu vực quần đảo Trường Sa, tuyên bố đây là khu vực liên quan 'lợi ích chiến lược' của Pháp. Diễn biến này là một ví dụ cho thấy một lần nữa khu vực này có ý nghĩa quốc tế, gợi ý các giải pháp xử lý có thể vượt lên khung khổ các nước trong khu vực và có thể là cần tới tiếp cận đa phương.

Hộp 7: Biển Đông: Hải quân Pháp tuần tra gần khu vực Trường Sa

"Thông cáo của bộ Quốc Phòng Pháp ngày 20/06/2018 cho biết, đội tàu Jeanne d'Arc rời căn cứ Darwin - Úc, tiếp tục hành trình tuần tra Biển Đông, trong khu vực có tranh chấp chủ quyền. Paris coi nơi đây là "khu vực có lợi ích chiến lược" của Pháp. Đội tàu Jeanne d'Arc bao gồm một chiếc tàu chỉ huy đổ bộ Dixmude, tuần dương hạm lớp La Fayette Surcouf. Trên tàu có sự hiện diện của 6 quan chức lãnh đạo chính trị-quân sự Pháp, 5 quan chức thuộc Liên Hiệp Châu Âu và ban đối ngoại Liên Hiệp Châu Âu, cùng với đại diện của nhóm nghiên cứu Mỹ Hudson Institute. Vẫn theo thông cáo của bộ Quốc Phòng, tất cả các quan chức nói trên đã "chứng kiến việc Pháp thực hiện cụ thể cam kết bảo vệ nguyên tắc tự do lưu thông". Cuộc tuần tra của đội tàu Jeanne d'Arc diễn ra vài ngày trước khi có diễn đàn an ninh khu vực Shangri-La tại Singapore, được tổ chức trong ba ngày, từ 01 đến 03/06/2018. Phát biểu tại diễn đàn này, bộ trưởng Quân Lực Pháp, bà Florence Parly, đã nhấn mạnh đến việc đội tàu Jean d'Arc đi tuần tra bảo đảm quyền tự do lưu thông hàng hải và hàng không tại vùng biển châu Á và việc Pháp duy trì sự hiện diện thường trực trong khu vực, từ năm 2014." (Nguồn: RFI Tiếng Việt, 21/6/2018)

Đây không phải là lần đầu tiên Pháp đưa các tàu hay đội tàu tới Biển Đông, một thông báo đã được cả Pháp và Anh²⁰ đưa ra từ trước và đã được đề cập trong dịp diễn ra Đối thoại Shangri-La qua người đứng đầu Bộ Quốc phòng Pháp, theo đó hai quốc gia này, vốn từng phối hợp với nhau khi thăm Biển Đông, sẽ cử các tàu chiến của mình tới khu vực để đối phó với tăng cường quân sự hóa ở Biển Đông của Trung Quốc và đảm bảo quyền tự do hàng hải theo luật pháp quốc tế.

Hộp 8: Mỹ và Anh điều tàu tới Biển Đông

Nhằm đối phó với việc Trung Quốc gia tăng quân sự hóa Biển Đông, Pháp và Anh Quốc thông báo sẽ điều chiến hạm tới vùng đang có tranh chấp giữa Trung Quốc và các nước trong khu vực. Bộ trưởng Quốc Phòng Pháp, bà Florence Parly, và đồng nhiệm Anh, Gavin Williamson, tuyên bố như trên tại diễn đàn Đối Thoại Shangri La ở Singapore cuối tuần qua.

Bộ Quốc Phòng Pháp hôm qua 03/06/2018 thông báo trên website là bài diễn văn của bộ trưởng Florence Parly trong phiên toàn thể diễn đàn Đối Thoại Shangri La mang chủ đề :

¹⁹ Biển Đông: Hải quân Pháp tuần tra gần khu vực Trường Sa, RFI Tiếng Việt, 21/6/2018.

²⁰ Pháp và Anh Quốc sẽ điều chiến hạm tới khu vực biển Đông có tranh chấp, RFI Tiếng Việt, 04/6/2018.

« Hợp tác an ninh trong khu vực : tham vọng được nâng cao », nhấn mạnh quan điểm của Pháp về tình hình trên bán đảo Triều Tiên, cuộc chiến chống khủng bố và vấn đề tôn trọng luật pháp quốc tế tại Biển Đông.

Về tình hình Biển Đông, bộ trưởng Quốc Phòng Florence Parly khẳng định: «Pháp không có và sẽ không có tranh chấp gì ở vùng biển này, nhưng chúng tôi mong muốn rằng hai nguyên tắc về trật tự quốc tế dựa trên luật pháp phải được tuân thủ. Tranh chấp cần được giải quyết bằng luật pháp và thương lượng, chứ không phải bằng cách tạo ra “sự đã rồi”; và tự do hàng hải phải được duy trì ». Bà Parly nhấn mạnh là Bộ Quy Tắc Ứng Xử ở Biển Đông (COC) phải « có ràng buộc về mặt pháp lý, toàn diện, hiệu quả và phù hợp với luật pháp quốc tế ». Bà khẳng định Pháp không gây chiến với Trung Quốc.

Cũng theo bộ trưởng Parly, ít nhất 5 chiến hạm của Pháp đã tới vùng biển này trong năm 2017. Trực thăng và tàu chiến Anh cũng tham gia nhóm tác chiến của Pháp ở Biển Đông. Các chuyên gia của Đức cũng có mặt trên chiến hạm của Pháp với tư cách quan sát viên. Trong khi đó, theo The Strait Times của Singapore, bộ trưởng Quốc Phòng Anh Gavin Williamson cũng khẳng định sẽ cho triển khai chiến hạm đến khu vực có tranh chấp ở Biển Đông. Luân Đôn sẽ điều 3 chiến hạm tới vùng biển này trong năm 2018 để góp phần duy trì trật tự quốc tế dựa trên các nguyên tắc luật pháp,” (Nguồn: RFI Tiếng Việt, 04/6/2018, tài liệu đã dẫn)

Cũng trong đối thoại Shangri-La 2018, bên cạnh hai chủ đề nổi bật là hồ sơ Bắc Triều Tiên và hồ sơ Biển Đông và bên cạnh những câu hỏi về vị trí dẫn đầu, dẫn dắt có còn nữa hay không của một cường quốc thế giới ở khu vực, tiểu vùng và khối Asean cũng được nhắc tới. ***Trong lúc thiết chế này được cho là còn khá yếu ở khu vực, thường xuyên chịu sự tác động qua lại của các cường quốc, thì việc thành viên Asean là Indonesia²¹ có sáng kiến đặt vấn đề mời Úc tham dự tư cách thành viên chính thức cách Shangri-La không lâu cũng là một diễn biến đang lưu ý***, trong bối cảnh Mỹ đã tuyên bố chính sách, chiến lược an ninh và quốc phòng mới với Ấn Độ - Thái Bình Dương²², và nhiều gợi ý về một cấu trúc an ninh mới nào đó đã và đang được thảo luận, hình thành để đối lại với Trung Quốc, bao gồm bốn cạnh của một ‘viên kim cương’ là Mỹ, Nhật Bản, Úc và Ấn Độ.

Hộp 9 – Asean và Úc:

“Tổng thống Indonesia Joko Widodo ngày 16/3 cho rằng việc Australia trở thành một thành viên của Hiệp hội các quốc gia Đông Nam Á (ASEAN) sẽ giúp duy trì sự ổn định về chính trị và kinh tế của khu vực này. Phát biểu với báo giới ngày 15/3 với trước thêm Hội nghị cấp cao đặc biệt ASEAN - Australia lần đầu được tổ chức tại Sydney, Tổng thống Indonesia Joko Widodo đã bày tỏ sự ủng hộ Australia gia nhập ASEAN, cho rằng “đây là một ý tưởng hay”. Theo ông Widodo, sự tham gia của Australia vào ASEAN chắc chắn sẽ góp phần cho sự ổn định về cả chính trị và kinh tế của khu vực.

Về phần mình, Thủ tướng Australia Malcolm Turnbull cho biết ông sẵn sàng thảo luận với Tổng thống Indonesia Joko Widodo nếu ông Widodo đề xuất vấn đề này.

Ngày hôm nay, 16/3, lãnh đạo các nước thành viên ASEAN và Australia cùng tham dự hội nghị cấp cao đặc biệt, được tổ chức lần đầu tiên tại trung tâm Hội nghị quốc tế ở thành phố Sydney. Thủ tướng nước chủ nhà Malcolm Turnbull nhấn mạnh sự kiện này đánh dấu một giai đoạn mới trong mối quan hệ giữa Canberra và các nước ASEAN.

Australia không phải một thành viên chính thức của ASEAN, song luôn đóng vai trò quan trọng như là một

²¹ Indonesia muốn Australia gia nhập ASEAN, Dân trí, 16/3/2018.

²² Xem thêm bài “Chiến lược Ấn Độ Dương-Thái Bình Dương tại Đối thoại Shangri La 2018”, Amy Searight, Giám đốc Chương trình Đông Nam Á thuộc CSIS, bản dịch bài phân tích trên CSIS, Nghiên cứu Biển Đông, 15/6/2018.

đối tác chiến lược của khu vực. Australia là đối tác đối thoại đầu tiên của ASEAN vào năm 1974 và từng tham dự hội nghị thượng đỉnh ASEAN - Australia lần đầu tiên tại Vientiane (Lào) vào tháng 9/2016.

ASEAN là đối tác thương mại lớn thứ 3 của Australia, với kim ngạch lên tới 100 tỷ USD trong hai năm 2016-2017.” (Nguồn: Dân trí, 16/3/2018, Tài liệu đã dẫn)

Tuy nhiên, cũng tại Diễn đàn Shangri-La, Singapore, một thành viên của Asean, đã lưu ý tới yếu tố bất ổn tại khu vực với sự hiện diện của cả hai nhân tố Mỹ và Trung Quốc, điều gợi ý là trong khi các cường quốc ‘đổi đầu’, ‘khác biệt’ về lợi ích chiến lược, lợi ích cốt lõi, không ngừng theo dõi, đối đáp, tương tác, dượt đuổi nhau, và trong quá trình ấy cũng có sự tương tác với các khối quốc gia, các cấu trúc an ninh lớn nhỏ, thì cũng có những phản ứng trở lại từ các thành tố, nhân tố ấy. Trước khi chuyển tiếp sang phần sau, liên quan tới ứng xử, ứng phó của Việt Nam trong bối cảnh chuyển động của trật tự, an ninh và các cấu trúc quốc phòng, an ninh quốc tế ở khu vực có liên quan, chúng tôi xin dẫn ý của một nhà nghiên cứu, Giám đốc Chương trình Đông Nam Á, thuộc Viện CSIS, Mỹ, bà Amy Searight, được trang Nghiên cứu Biển Đông của Việt Nam đăng tải, bình luận riêng về khía cạnh địa chính trị mới với Ấn – Thái Bình Dương mà Mỹ nêu ra một năm trở lại đây, qua diễn đàn Shangri-La 2018, như sau:

“Giới quan sát quốc tế vẫn đang chờ xem liệu các nước ở Đông Nam Á và rộng hơn ở khu vực vực Ấn Độ Dương-Thái Bình Dương sẽ đánh giá tính chất "hay thay đổi" ở Washington có phải là vấn đề ít gây quan ngại hơn với việc Trung Quốc gia tăng tham vọng hàng hải trong khu vực. **Theo bài phát biểu bế mạc của Bộ trưởng Ngoại giao Singapore, cả Mỹ và Trung Quốc đều đang tiến hành các hành động đơn phương gây chệch hướng các tiêu chí toàn cầu, thách thức các quy tắc được thống nhất về cách hành xử và giữ nguyên trạng.** Các nước trong khu vực không có sự lựa chọn nào khác ngoài việc nỗ lực tìm cách thích nghi khi những quy tắc đó bị thay đổi.”

Hộp 10: Quan điểm nhà phân tích từ CSIS về Chiến lược Ấn Độ - Thái Bình Dương
Bài phát biểu của Bộ trưởng Quốc phòng Mỹ James Mattis đã mở đầu cho ngày làm việc tiếp theo của hội nghị, trong đó vạch ra khuôn khổ của chiến lược Ấn Độ Dương-Thái Bình Dương được nêu ra dưới thời Chính quyền của Tổng thống Mỹ Donald Trump và lập lại một số tình hình khu vực đã được đề cập trong phần phát biểu của ông Modi. Ông Mattis đã tái khẳng định cam kết của Mỹ đối với vai trò trung tâm của ASEAN, ủng hộ quan hệ đối tác với ASEAN và các cơ chế do ASEAN dẫn dắt, đồng thời tái đảm bảo với các nước Đông Nam Á rằng chiến lược này ở mức độ nào đó, khi được đúc kết thành cơ chế hợp tác "Đối thoại Tứ giác" (Ấn Độ - Mỹ - Úc - Nhật Bản) không có nghĩa là loại trừ hoặc giảm bớt vai trò của Đông Nam Á. Ông Mattis cũng nhấn mạnh sự cần thiết của việc đoàn kết ASEAN, cho rằng "ngày càng có nhiều nước thành viên ASEAN thể hiện quan điểm riêng và cách tốt hơn là các nước này nên thúc đẩy sự tự do trong khu vực trước các hành động cưỡng ép và tôn trọng luật pháp quốc tế".

Ông Mattis chú trọng đề cập nhiều đến bối cảnh tình hình hơn là truyền tải thông điệp. Ông Mattis đã phác thảo chiến lược "Ấn Độ Dương-Thái Bình Dương tự do và mở cửa" gồm 4 yếu tố: tập trung vào lĩnh vực hàng hải và bảo vệ các quyền tự do hàng hải; xây dựng mạng lưới đồng minh, đối tác; đẩy mạnh quy phạm pháp luật, xã hội dân sự, minh bạch trong điều hành chính phủ; phát triển kinh tế với vai trò đi đầu của lĩnh vực tư nhân. Ông Mattis cũng khẳng định "chiến lược của Mỹ thừa nhận không một nước nào có thể hoặc sẽ thống trị khu vực Ấn Độ Dương-Thái Bình Dương. Đây là một nguyên tắc mà ASEAN nên đưa vào vấn đề Biển Đông, ví dụ như không một quốc gia nào có thể ra luật lệ với các vùng biển và thống trị không gian địa chiến lược của Biển Đông. Đó có thể là dấu hiệu về sự can dự của Mỹ.

Giới quan sát quốc tế vẫn đang chờ xem liệu các nước ở Đông Nam Á và rộng hơn ở khu vực vực Ấn Độ Dương-Thái Bình Dương sẽ đánh giá tính chất "hay thay đổi" ở Washington có phải là vấn đề ít gây quan ngại hơn với việc Trung Quốc gia tăng tham vọng hàng hải trong khu vực. Theo bài phát biểu bế mạc của Bộ trưởng Ngoại giao Singapore, cả Mỹ và Trung Quốc đều đang tiến hành các hành động đơn phương gây chệch hướng các tiêu chí toàn cầu, thách thức các quy tắc được thống nhất về cách hành xử và giữ nguyên trạng. Các nước trong khu vực không có sự lựa chọn nào khác ngoài việc nỗ lực tìm cách thích nghi khi những quy tắc đó bị thay đổi (Nguồn: Amy Searight, bài phân tích trên CSIS, Nghiên cứu Biển Đông, 15/6/2018, tài liệu đã dẫn).

Có ý kiến nhà quan sát cho rằng những gì được cho là các 'hành động đơn phương gây chệch hướng' cho an ninh toàn cầu, khu vực, tạo thành sự thách thức với các quy tắc hành xử và nguyên tắc ở khu vực đối với Trung Quốc là khá tường minh, nhưng có sự băn khoăn hoặc hay có dấu hỏi thấy cần đặt ra khi Ngoại trưởng Singapore cũng nói như vậy về phía Mỹ. Điều này có thể hiểu như thế nào, trong lúc Singapore, trong khối Asean, lâu nay được cho là một đối tác an ninh khu vực quan trọng với Mỹ và đồng minh. Hợp minh họa dưới đây²³ mà chúng tôi giới thiệu dường như cung cấp thêm một hướng lý giải quan điểm của nhà ngoại giao hàng đầu của Singapore, trong đó nổi lên việc ông cho rằng chính các thay đổi được hiểu như gần như 180 độ của Tổng thống Trump trong một loạt các quan hệ an ninh, quốc phòng, kinh tế, thương mại... với khu vực, trong đó có các đồng minh, đối tác lâu năm như Singapore, hay việc Mỹ dường như để cho Trung Quốc có nhiều không gian hành động đơn phương, mà 'ô an ninh' của Mỹ theo các quy tắc cũ với các đồng minh lại bị lỏng lẻo, không chắc chắn, bị đặt điều kiện... có thể là những 'chệch hướng' nào đó, chưa kể, có thể Singapore cho rằng có thể giữa các bên đã có sự thách thức, dẫn đến căng thẳng và chạy đua an ninh, vũ trang chẳng? Đây dường như là một vài giả thuyết đặt ra và tiếp tục cần được lý giải, minh xác thêm.

Hộp 11 – Bình luận về quan điểm của ngoại trưởng Singapore về an ninh khu vực và các nhân tố Trung Quốc, Hoa Kỳ.

Hành động đơn phương của cả Hoa Kỳ lẫn Trung Quốc đang thách thức trật tự toàn cầu. Viện có "an ninh quốc gia", Washington áp đặt luật chơi trên bàn cờ thương mại, còn Bắc Kinh thì theo đuổi mục tiêu quân sự hóa Biển Đông. Châu Á bị kẹt giữa hai siêu cường thế giới.

Phát biểu tại Đối Thoại Shangri La 2018, bộ trưởng Quốc Phòng Singapore Ng Eng Hen bất ngờ gắn liền về thương mại và chiến lược. Ông xem chính sách thương mại theo chủ nghĩa America First của tổng thống Donald Trump cũng là một mối đe dọa đối với an ninh châu Á, ngang hàng với chính sách bành trướng của Trung Quốc trong vùng châu Á - Thái Bình Dương.

Chính sách quân sự hóa Biển Đông của Trung Quốc, tham vọng của Bắc Kinh làm bá chủ gần 90 % vùng biển giàu tài nguyên, và là một trong những trục giao thương chính của thế giới, là nguyên nhân gây lo ngại. Điều này đã được nhắc tới nhiều lần trong các diễn đàn an ninh trước đây. Nhưng trong mắt bộ trưởng Quốc Phòng Singapore, giờ đây, châu Á phải đối mặt với một rủi ro khác, khi mà "vai trò của Mỹ đang thay đổi". Hoa Kỳ đơn phương áp thuế đánh vào các nước bạn hàng, dồn các đồng minh thân thiết nhất như Nhật, Hàn Quốc vào chân tường. Cũng nước Mỹ của tổng thống Trump đã quyết định từ bỏ Hiệp Định Tự Do Mậu Dịch Xuyên Thái Bình Dương (TPP), vốn được lập ra để làm đối trọng với áp lực kinh tế của Trung Quốc.

Hãng tin Mỹ Bloomberg đưa ra một số lý do phản ánh sự hoài nghi của nhiều nước châu Á, thể hiện qua phát biểu của bộ trưởng Quốc Phòng Singapore Ng Eng Hen ngày 03/06/2018 : Từ sau Thế Chiến Thứ Hai, uy tín của Mỹ có được là nhờ những đóng góp to lớn của quốc gia này cho một trật tự mới của thế giới. Cũng chính trên cơ sở đó mà Hoa Kỳ còn kèm tỏa được những tham vọng của Trung Quốc ở Biển Đông. Nhưng liệu nước Mỹ của ông Donald Trump có còn giữ được vai trò sen đầm của thế giới ấy nữa hay không, khi mà Washington đơn phương thay đổi luật chơi và trật tự thương mại toàn cầu ?

²³ Xem bài [Châu Á] xem cả Mỹ lẫn Trung Quốc là một mối đe dọa, Thanh Hà, RFI Tiếng Việt, 04/6/2018. Ở đây chúng tôi xin mở ngoặc luôn là có ý kiến nhà quan sát và phân tích chính trị cho rằng **quan điểm trên chỉ là do Ngoại trưởng Singapore, chứ không phải là qua điểm của châu Á**, đưa ra tại Shangri-La 2018, như bài viết trên RFI Tiếng Việt đã giạt tít.

Trong cuộc họp báo kết thúc Diễn đàn an ninh châu Á, bộ trưởng Quốc Phòng Singapore nhấn mạnh : câu hỏi chính đặt ra hiện nay là "liệu các quốc gia kể cả Trung Quốc, Mỹ, và đặc biệt là hai nước này, có thể đồng ý về một trật tự dựa trên luật pháp mà chính ông Tập Cận Bình tuyên bố ủng hộ hay không?". Nói cách khác, châu Á gián tiếp nhìn nhận rằng niềm tin vào đồng minh Hoa Kỳ đang mai một.

Quan điểm của chính quyền Trump về an ninh tại châu Á Thái Bình Dương không thay đổi là bao so với người tiền nhiệm là Obama. Có điều, như ghi nhận của chuyên gia Pháp François Heisbourg, giám đốc Viện Nghiên Cứu Chiến Lược Quốc Tế IISS, trụ sở tại Luân Đôn, tình hình an ninh trong vùng "ngày càng xấu đi (...), Trung Quốc tự do tung hoành". Còn Mỹ như thể nhường sân chơi lại cho Bắc Kinh, khi đánh thuế nhập khẩu vào hàng của Nhật, từ bỏ TPP.

Trong lúc Trung Quốc tung tiền ra mua chuộc và lôi kéo các đồng minh truyền thống của Mỹ về phía mình, điển hình là với Philippines, thì ở Washington, chính quyền Trump một mặt đòi các đồng minh tăng chi phí quân sự để tự vệ, siết chặt các ưu đãi thương mại với các nước bạn, mặt khác lại kêu gọi các đồng minh giữ khoảng cách với Bắc Kinh. Theo quan điểm của cựu bộ trưởng Quốc Phòng Đài Loan, Dương Niệm Tổ (Andrew Yang) đây là hai mục tiêu mà các đối tác châu Á của Mỹ "khó có thể dung hòa", RFI Tiếng Việt, 04/6/2018, Tài liệu đã dẫn.

Quan điểm của Việt Nam trước các chuyển động

Trong hơn một năm qua, tính từ thời điểm nước Mỹ có Trump lên làm Tổng thống, một số câu hỏi luôn được đặt ra là với trật tự mới mà Mỹ và các chủ thể quốc tế và khu vực đang tạo dựng ra cùng tương tác của các bên, gồm có Hoa Kỳ, Trung Quốc, Nga, Nhật Bản, Ấn Độ, Úc, chưa kể tới Liên minh châu Âu, mà điểm nhấn là cả Pháp lẫn Anh và một số tác nhân ở khu vực (khối Asean chẳng hạn), thì Việt Nam sẽ có những đáp ứng chính sách thế nào về an ninh, quốc phòng?

Một câu hỏi nữa mà chúng tôi đã đề cập phần nào ở trên là hồ sơ Bắc Triều Tiên và vấn đề hai miền Triều Tiên với chuyển đổi và thi triển chính sách mới của Mỹ dưới sự lãnh đạo của Trump sẽ tác động thế nào đến hồ sơ Biển Đông, tới Đông Nam Á và đặc biệt trong đó tới cuộc đấu tranh về chủ quyền và an ninh của Việt Nam tại khu vực

Tại Diễn đàn Shangri-La mùa Xuân này, dường như phần nào các câu hỏi đó đã có thêm thông tin tham khảo qua phát biểu của Bộ trưởng Quốc phòng Việt Nam.

Trong bài phát biểu được đọc tại diễn đàn này vào hôm thảo luận thứ ba ngày 02/6/2018, Bộ trưởng Ngô Xuân Lịch đưa ra mấy luận điểm trong đó ông cho rằng khu vực châu Á – Thái Bình Dương đối diện những nguy cơ ‘có thực và cận kề’ về an ninh, ông cũng nói rằng các nước lớn đang ‘dịch chuyển mạnh mẽ chính sách’ ở khu vực, từ quy mô lớn về địa chính trị, thông qua các khái niệm chuyển đổi, mở rộng từ CA-TBD tới Ấn –Thái Bình Dương, kể cả ‘Một vành đai, một con đường’, cho tới các liên kết nhóm giữa các quốc gia, chủ thể, người chơi đã đang hình thành (như Trung Quốc-Hàn Quốc-Nhật Bản; Australia-Ấn Độ-Nhật Bản)... Ông nhận xét tất cả đều tuyên bố vì ‘hòa bình, ổn định’, nhưng ông đặt vấn đề về thực chất đạt được của kết quả đằng sau các chuyển động và tuyên bố ấy.

Trong khi tán thành tầm quan trọng và ý nghĩa của việc thảo luận về “Định hình trật tự an ninh đang biến đổi của châu Á”, đánh giá các chuyển biến và tình hình ở bán đảo Triều Tiên có nhiều ‘tín hiệu tiến bộ tuy là ‘con đường còn dài đầy khó khăn, trắc trở’, Bộ trưởng quốc phòng Việt Nam nhấn mạnh giải pháp cho các bất đồng và tranh chấp là các biện pháp ‘hòa bình và đối thoại,’ thay vì ‘đối đầu, đe dọa sử dụng vũ lực hoặc hành động đơn phương’, trên cơ sở ‘lợi ích chung’ và ‘tôn trọng luật pháp quốc tế và cơ chế khu vực’.

Ông đề nghị cộng đồng quốc tế, đặc biệt là các nước lớn ‘hỗ trợ, chung tay hành động một cách vô tư, công bằng, khách quan, vì lợi ích chung’. Lãnh đạo Bộ Quốc phòng Việt Nam đưa ra thông điệp: “Độc lập, tự chủ, tăng cường hợp tác, tuân thủ luật pháp quốc tế là nền tảng của an ninh, hòa bình và phát triển”, và Tướng Lịch đề xuất giải pháp, phương pháp thực hiện thông điệp về hợp tác này:

“Trước hết các **cấu trúc, cơ chế an ninh** phải dựa trên **luật pháp quốc tế**, các nguyên tắc cơ bản của Hiến chương Liên hợp quốc, các chuẩn mực ứng xử được công nhận, các cam kết khu vực làm nền tảng và sự **đồng thuận về chính trị** giữa các bên trên **cơ sở lợi ích chung**.

“Xây dựng sự **tin cậy lẫn nhau** thông qua tham vấn, trao đổi thông tin, tiếp xúc cấp cao và thúc đẩy hoạt động chung giữa các lực lượng quân đội, tăng cường phối hợp quân-dân sự. Quan trọng nhất là các bên **minh bạch hóa chính sách**, thể hiện thiện chí, quyết tâm, thực hiện đúng các **cam kết và nghĩa vụ pháp lý; lời nói đi đôi với việc làm**.

“Cần **hành xử có trách nhiệm** của tất cả các bên, nhất là các nước lớn; gánh vác trách nhiệm trong nỗ lực chung của khu vực vì hòa bình, ổn định, hợp tác và phát triển. Đặc biệt là **kiềm chế, không sử dụng hoặc đe dọa sử dụng vũ lực**; không tiến hành **các hoạt động đơn phương** làm phức tạp thêm tình hình.

“Phát huy hiệu quả và mở rộng, đa dạng hóa các cơ chế đối thoại, hợp tác về quốc phòng- an ninh - chính trị, kinh tế trong khu vực và liên khu vực. Tiếp tục đẩy mạnh chia sẻ thông tin, kinh nghiệm phòng ngừa, quản lý khủng hoảng, tiến tới hợp tác thực chất; trước hết trong lĩnh vực hỗ trợ nhân đạo, cứu trợ thảm họa, thực thi pháp luật trên biển, đảm bảo an ninh, an toàn hàng hải, hàng không, chống khủng bố, cướp biển... nghiên cứu **xây dựng cơ chế mới hỗ trợ** các bên **giải quyết hòa bình** các vấn đề an ninh, tranh chấp, nhất là các vấn đề phức tạp như bán đảo Triều Tiên, Biển Hoa Đông, Biển Đông..., trên cơ sở tôn trọng chủ quyền, lãnh thổ, tuân thủ luật pháp quốc tế, không can thiệp vào công việc nội bộ của nhau. Khuyến khích sử dụng các kênh đối thoại để chia sẻ, trao đổi nhận thức của giới hoạch định chính sách, hướng đến bức tranh rộng lớn hơn, **vượt tầm lợi ích quốc gia**.”²⁴

Các điểm được chúng tôi tạm bôi đậm trên thể hiện khá rõ quan điểm của Việt Nam, qua phát biểu của Bộ trưởng Quốc phòng, về tư duy, nhận thức của Việt Nam về các mô hình, giải pháp, phương thức và tư tưởng nhằm giải quyết các vấn đề an ninh, quốc phòng trong khu vực.

Sau khi dành đề cập và nhấn mạnh vai trò của Asean²⁵ trong cấu trúc an ninh và giải pháp an ninh – quốc phòng ở khu vực, Bộ trưởng Quốc phòng Việt Nam nhắc lại quan điểm, nguyên tắc, lập trường của Việt Nam trong các vấn đề có liên quan, ông nói:

²⁴ Toàn văn bài phát biểu của Đại tướng Ngô Xuân Lịch tại Shangri-La 17, VietnamPlus, 02/6/2018, Tài liệu đã dẫn.

²⁵ Về Asean, bài phát biểu của Tướng Lịch có đoạn: “Hiệp hội Các quốc gia Đông Nam Á (ASEAN) là một mẫu hình hợp tác, liên kết thành công của các nước vừa và nhỏ; ngày càng đóng vai trò tích cực, trung tâm cho những nỗ lực chung; **định hình cấu trúc an ninh, bảo đảm môi trường hòa bình, ổn định** của châu Á-Thái Bình Dương. Thực tế đã khẳng định một ASEAN đoàn kết, thống nhất có lợi cho tất cả các nước thành viên và các nước đối tác trong quản lý xung đột, đảm bảo an ninh, ổn định khu vực trên cơ sở lợi ích chung và lợi ích của mỗi quốc gia, phù hợp với luật pháp quốc tế. **Trọng tâm của ASEAN là nâng cao năng lực bảo đảm an ninh**; thực hiện các biện pháp xây dựng lòng tin, **ngoại giao phòng ngừa** và hợp tác tìm các phương pháp giải quyết xung đột; cùng với các nước thiết lập một trật tự an ninh vững chắc. Hiện có nhiều cơ chế do ASEAN đóng vai trò trung tâm như Diễn đàn Khu vực ASEAN (ARF), Diễn đàn Biển ASEAN (AMF), Hội nghị Thượng đỉnh Đông Á (EAS), Hội nghị Bộ trưởng Quốc phòng các nước ASEAN (ADMM)... Đặc biệt là cơ chế Hội nghị Bộ trưởng Quốc phòng các nước ASEAN mở rộng (ADMM+), đã tập hợp rộng rãi các quốc gia khu vực châu Á và các quốc gia đối tác, có vai trò quan trọng để thúc đẩy đối thoại, tiếp xúc cấp cao nhằm xây dựng lòng tin, triển khai hợp tác đa dạng, đối phó với các thách thức an ninh phi truyền thống trên nhiều lĩnh vực. Năm 2020, Việt Nam sẽ đảm nhiệm cương vị Chủ tịch ASEAN, là dịp kỷ niệm 10 năm thiết lập ADMM+. Chúng tôi sẽ làm hết sức mình để đưa ra **Tầm nhìn an ninh khu vực châu Á-Thái Bình Dương** (trong khuôn khổ ADMM+); Phát huy vai trò trung tâm của ASEAN gắn với sự đoàn kết, thống nhất và trách nhiệm của các quốc gia thành viên ASEAN (trong khuôn khổ ADMM). Việt Nam mong muốn tiếp tục nhận được sự ủng hộ, tham gia tích cực của các quốc gia đối tác, đối thoại cũng như các quốc gia khác, nhất là các nước lớn; trên cơ sở tôn trọng vai trò trung tâm của

“Việt Nam luôn trân trọng giá trị của hòa bình; kiên trì chính sách **đối ngoại độc lập, tự chủ**, hòa bình, hợp tác và phát triển. **Đa phương hóa, đa dạng hóa** quan hệ quốc tế; cân bằng chiến lược trong quan hệ với các nước. Xây dựng nền quốc phòng hòa bình, **mang tính tự vệ; không liên kết** với nước này chống lại nước kia; không sử dụng vũ lực và đe dọa sử dụng vũ lực trong quan hệ quốc tế; không cho nước ngoài đặt căn cứ quân sự trên lãnh thổ Việt Nam. **Tôn trọng độc lập, chủ quyền**, thống nhất, toàn vẹn lãnh thổ của tất cả các nước, trên cơ sở **luật pháp quốc tế, quy tắc ứng xử khu vực** và **đòi hỏi các nước khác cũng như vậy**. Việt Nam **kiên quyết bảo vệ lợi ích** chính đáng của mình, đồng thời cũng tôn trọng lợi ích của các quốc gia khác phù hợp với luật pháp quốc tế.”

Riêng về vấn đề Biển Đông, tướng Lịch tái khẳng định lập trường và quan điểm của Việt Nam dựa trên các nguyên tắc chung nói trên về chính sách an ninh, quốc phòng và bang giao và nêu quan điểm của Việt Nam về điều mà tướng Lịch gọi là ‘xây dựng một trật tự trên biển’, ông nói:

“Đối với vấn đề Biển Đông, chúng tôi kiên định và ủng hộ việc giải quyết tranh chấp bằng **biện pháp hòa bình**, trên cơ sở **luật pháp quốc tế**, trong đó có **Công ước** của Liên hợp quốc về **Luật Biển** năm 1982 (UNCLOS 1982); tuân thủ **Tuyên bố về ứng xử** của các bên ở Biển Đông (DOC), thúc đẩy xây dựng **Bộ Quy tắc ứng xử** ở Biển Đông (COC); vừa là biện pháp **xây dựng lòng tin chiến lược** giữa ASEAN với Trung Quốc, vừa thể hiện quyết tâm của các nước đóng góp cho một trật tự an ninh khu vực dựa trên luật pháp quốc tế. Mọi hành động vi phạm chủ quyền của nước khác, quân sự hóa và gia tăng sức mạnh quân sự đều không phù hợp với luật pháp quốc tế, đi ngược lại các cam kết khu vực. Thay vào đó, các bên có liên quan cần **thể hiện trách nhiệm** trong việc **xây dựng một trật tự trên biển**, để Biển Đông thật sự là vùng biển hòa bình, hợp tác và hữu nghị.”

Ngay sau phiên họp với bài phát biểu trên của Bộ trưởng Ngô Xuân Lịch, một quan chức cao cấp trong lĩnh vực chiến lược quốc phòng của Việt Nam, thành viên cao cấp của đoàn Việt Nam tại diễn đàn ở Shangri-La, qua trả lời phỏng vấn truyền thông Việt Nam, cung cấp thêm một vài điểm bình luận giúp sáng tỏ thêm quan điểm, chính sách của Việt Nam qua phát biểu của Bộ trưởng Quốc phòng, cũng như đánh giá chung về an ninh khu vực, nhận thức về lĩnh vực này qua trao đổi, tương tác giữa các quốc gia tại diễn đàn. Trung tướng Nguyễn Đức Hải²⁶, Viện trưởng Viện Chiến lược Quốc phòng, Bộ Quốc phòng Việt Nam được dẫn lời nói:

“Có thể nói trước hết, Bộ trưởng Quốc phòng, Đại tướng Ngô Xuân Lịch đã có cái nhìn nhận, đánh giá khách quan về các thách thức đang nổi lên trong khu vực, trong đó có thách thức an ninh truyền thống và phi truyền thống.

Việc định hình cấu trúc an ninh khu vực đang làm cho thế giới có những chuyển động vừa tích cực, cũng như thách thức nghiêm trọng. Vấn đề thứ 2 là đánh giá về tình hình trên Bán đảo Triều Tiên, những dấu hiệu tích cực gần đây trong các cuộc đối thoại giữa Triều Tiên và Hàn Quốc, với vai trò lớn của các nước liên quan như Nga, Trung Quốc...”

Khi được đề nghị bình luận đánh giá về quan điểm của Việt Nam trong việc thúc đẩy đối thoại, xây dựng lòng tin để giải quyết các xung đột và thách thức an ninh hiện nay, trong đó có tranh chấp ở Biển Đông, tướng Hải nói:

“Để hóa giải vấn đề đang diễn ra trong khu vực, hay nói các khác là **hóa giải các thách thức** đang đặt ra, trong thông điệp của Bộ trưởng Quốc phòng cũng đề xuất 4 vấn đề hợp tác. Thứ nhất đó là về các cơ chế hợp tác đối thoại cần và đạt được trên cơ sở tôn trọng luật pháp quốc tế về các công ước của

ASEAN, để ADMM+ thực sự trở thành một **cơ chế hợp tác quốc phòng mở và dung nạp**, nhằm huy động sức mạnh tập thể đối phó có hiệu quả với những thách thức an ninh chung,” Tài liệu đã dẫn, VietnamPlus, 02/6/2018.

²⁶ Shangri-La 2018: Đối thoại và xây dựng lòng tin để giải quyết các thách thức, VOV, 03/6/2018.

Liên Hợp Quốc, trong đó có Luật biển 1982 về các tuyên bố ứng xử của các bên về DOC cũng như Bộ Quy tắc ứng xử COC.

“Vấn đề thứ 2 phải xây dựng lòng tin thực chất, đây chính là điều kiện và nền tảng giải quyết tất cả các xung đột. Hiện nay chúng ta đã giải quyết thành công nhiều vấn đề, không những biên giới trên bộ hoặc là biên giới trong cửa Vịnh Bắc Bộ, chúng ta cũng đang tiếp tục giải quyết những vấn đề hiện đang tồn tại và tranh chấp, với **phương châm** đó là phải giải quyết các xung đột bằng **biện pháp hòa bình**, trên cơ sở luật pháp quốc tế, bảo đảm quyền lợi, lợi ích tối cao dân tộc, **đồng thời** cũng bảo vệ lợi ích của các quốc gia khác.

“Vấn đề thứ 3 là **đề cao trách nhiệm hành xử** của các quốc gia, trong đó có **vai trò của các nước lớn** trong giải quyết các thách thức an ninh khu vực, đảm bảo quyền lợi chung, **không vì ý đồ riêng**, xâm phạm chủ quyền quốc gia khác, hoặc là vi phạm lợi ích quốc gia, vi phạm luật pháp quốc tế. Trong các giải pháp được định hướng trong tuyên bố DOC và Bộ Quy tắc COC, phải tuân thủ nghiêm túc, **tránh nói không đi đôi với làm**. Vấn đề thứ 4 là tăng cường hiệu quả và **mở rộng đa dạng hóa** các cơ chế hợp tác.

Vấn đề thứ 4 là giải quyết những nỗ lực về một trật tự an ninh đang biến đổi bằng biện pháp hòa bình. Từ những phân tích trên, Bộ trưởng, Đại tướng Ngô Xuân Lịch có trình bày trước Diễn đàn thông điệp về độc lập, tự chủ, tăng cường hợp tác, tôn trọng luật pháp quốc tế. Đây là nền tảng an ninh cho hòa bình và phát triển.”

Về nội dung được quan tâm là cơ chế giải quyết xung đột, quan chức về chiến lược quốc phòng của Việt Nam nhấn mạnh việc tránh để xảy ra xung đột vũ trang, ông cho hay:

“Hiện nay **chúng ta có nhiều cơ chế giải quyết xung đột** trong đó có vấn đề Biển Đông. Tuy nhiên, những vấn đề làm được ta phát huy. Còn những vấn đề chưa làm được **cần thông qua đối thoại, xây dựng lòng tin** để tìm ra giải pháp tốt nhất, **tránh xảy ra xung đột vũ trang**. Quan điểm của chúng ta là luôn giữ vững độc lập tự chủ, đa phương hóa, đa dạng hóa trong giải quyết các vấn đề, **tránh sử dụng vũ lực cũng như đe dọa sử dụng vũ lực** trong quan hệ quốc tế.”

Một lần nữa, các nội dung được chúng tôi bôi đậm ở trên, cả ở phần phát biểu của lãnh đạo Bộ Quốc phòng Việt Nam và phần bình luận, giải thích thêm của lãnh đạo Viện chiến lược Quốc phòng Việt Nam, cho thấy phần quan điểm chiến lược và chính sách của Việt Nam đối với các chuyển động, trật tự an ninh mới và các vấn đề tồn tại tới đây ở khu vực và Biển Đông mà Việt Nam quan tâm mật thiết và được tái khẳng định khá rõ ràng.

Có ý kiến nói Bộ trưởng Ngô Xuân Lịch chỉ ‘trả bài’²⁷, ‘đọc nguyên bài cũ’, nhưng nếu nhìn sâu xa hơn thì thấy đây là các hành động chính sách, phát ngôn chính sách cần thiết, được đưa ra vào các thời điểm mong đợi, sau thời gian có nhiều biến động, chuyển đổi ở quốc tế và khu vực. Điểm khác so với chính quyền Mỹ hiện nay, là Việt Nam tương đối có sự liên tục, kế thừa, nối tiếp nhất định của các chính sách, kể cả trong cơ chế, bộ máy xây dựng, hoạch định hay làm chính sách (hay còn gọi là ổn định chính sách), trong khi Mỹ vừa trải qua sự thay đổi nhân sự lãnh đạo hành pháp cao cấp với Tổng thống Donald Trump, một người có phong cách và tư duy khá đặc biệt khiến quốc tế đang hết sức quan tâm và theo dõi, mà ít nhiều có thể tác động đến cả hai lĩnh vực, khía cạnh này, tức là chính sách và cơ chế, bộ máy, nhân sự làm chính sách, chiến lược an ninh, quốc phòng và bang giao, mặc dù Mỹ cũng như nhiều quốc gia dân chủ và phát triển phương Tây luôn có truyền thống về tính kế thừa, phát triển, nối tiếp chính sách, chiến lược các lĩnh vực trên trong chừng mực nào đó, ít hay

²⁷ Đối thoại Shangri-La 2018: Tướng Ngô Xuân Lịch chỉ ‘trả bài’!, Nhật báo Calitoday, Hoa Kỳ, 04/6/2018.

nhieu, giữa các chính quyền, chính phủ hậu bầu cử, dù thuộc các đảng phái, khuynh hướng chính trị khác nhau.

Hộp 12 – Bình luận về quan điểm chính sách của Việt Nam qua phát biểu của Bộ trưởng Quốc phòng Ngô Xuân Lịch tại Đối thoại Shangri-La 17 (2018) tại Singapore.

Có ý kiến nhà quan sát, bình luận chính trị cho rằng tất cả các quan điểm nói trên của phía Việt Nam đều ‘không có gì mới’, nhất là không đưa đến đối sách là nếu Trung Quốc làm khác ‘không chấp nhận luật pháp quốc tế’ vì coi các nước khác vi phạm chủ quyền Trung Quốc, không minh bạch hóa các hành động, chủ trương của Trung Quốc v.v... thì Việt Nam sẽ ứng phó thế nào? Ý kiến này đưa ra thêm ví dụ điển hình như nếu Trung Quốc yêu sách đòi tài biển hay phi cơ bay qua các đảo hay vùng đặc quyền kinh tế (EEZ) đảo mà Trung Quốc chiếm đóng thì phải xin phép (với mở ngoặc là Trung Quốc gọi đây là ‘đảo’ chứ không phải là ‘đá’.)

Đã có ý kiến của một nhà nghiên cứu là Tiến sỹ Vũ Quang Việt ở các diễn đàn Hội thảo Hà trước và trên nhiều kênh, diễn đàn truyền thông khác đã đưa ra ý kiến là **Việt Nam nên tiếp tục chính sách 3 không, nhưng phải xác định thêm là 1 có**²⁸ – đó là sẵn sàng làm đồng minh, hợp tác với các quốc gia trên cơ sở luật pháp quốc tế và luật biển để bảo vệ chủ quyền và cho rằng lập trường, quan điểm và chính sách như vậy là ‘dứt khoát hơn’. Đây có thể được cho là những nhận xét sắc nét và trực diện, các chủ trương, chính sách đều có các nguyên tắc, nhưng dường như đứng trên các nguyên tắc lại có một nhóm nguyên tắc khác, trong đó có nguyên tắc về tính linh động, linh hoạt, ứng biến, điều giúp cho các bộ quy tắc đứng dưới và chịu sự chi phối của các quy tắc dẫn đường như trên trở nên mềm dẻo, linh hoạt, cập nhật, thích thời và nhờ đó có thể đạt tính hiệu quả hơn, theo quan điểm riêng của chúng tôi.

Tuy nhiên, mặt khác đó là các phát biểu, có thể xét thêm một số chuyển động chỉ trong vòng vài tuần lễ hậu diễn đàn này, để xem các bên, các chủ thể và người chơi (players) tương tác ra sao liên quan hồ sơ an ninh ở khu vực này, và qua đó khảo sát thêm Việt Nam đã đối phó, thích ứng, phản ứng hay hành động ra sao. Phần phụ lục ở sau phần thay lời kết ở tiếp sau sẽ cung cấp ít nhiều một vài thông tin có liên quan tới chuyển động ở khu vực và Việt Nam qua hai hồ sơ được đề cập chính ở bài này, trong thời gian khoảng từ ba tuần trở lại, tính từ Shangri-La 2018 vừa bề mặt.

Thay lời kết luận

Các tương liên, tương tác đấu tranh, hợp tác giữa các chủ thể, đặc biệt là các cường quốc quan trọng của thế giới ở khu vực châu Á – Thái Bình Dương, liên quan các hồ sơ an ninh, quốc phòng ở khu vực mà Việt Nam quan tâm như bán đảo Liên Triều và đặc biệt là Biển Đông và an ninh ở Đông Nam Á liên tục có những thay đổi, biến chuyển, hơn một năm sau ngày ông Donald Trump đắc cử, nhậm chức Tổng thống Mỹ.

Các quốc gia và các khối an ninh, quân sự, hợp tác trong các lĩnh vực liên quan liên tiếp có các trao đổi, đối thoại, tiếp xúc, kể cả có một số va chạm, xung đột, đối đầu về chính sách, chiến lược được thể hiện thông qua các diễn biến cả trên các diễn đàn đối thoại, trao đổi an ninh, quốc phòng, bang giao, lẫn qua một số diễn biến cụ thể trên thực tế.

Cần phải tính tới yếu tố của Mỹ với tân Tổng thống Donald Trump, người cho tới thời điểm một năm, vẫn buộc các quốc gia, các khối hợp tác an ninh, quốc phòng v.v... phải chăm chú theo dõi, khiến nhiều nguyên thủ quốc gia từ Á sang Âu, từ Bắc xuống Nam, từ Đông qua Tây phải liên tục bám sát để đảm bảo các quyền lợi, lợi ích chiến lược, cốt lõi của mình được bảo đảm, không bị bỏ qua, hay lãng quên.

²⁸ Xin xem thêm các bài viết của TS. Vũ Quang Việt ở các Hội thảo Hà khác, từ trước tại đây <http://hoithao.viet-studies.net/> hay tại đây <http://www.tapchithoidai.org/>

Cần thấy rằng chính Mỹ dưới sự lãnh đạo của Tổng thống Trump hiện nay đang là một tác nhân gây chuyển động mạnh, tuy mức độ tích cực, tiêu cực, hiệu quả hay là không vẫn có thể còn sớm để kết luận, nhưng rõ ràng đây là đối tác buộc nhiều chủ thể, quốc gia, cường quốc, các khối, các liên minh 'truyền thống' lâu nay, mật thiết hay không, trực tiếp hay gián tiếp liên quan tới Mỹ, phải xem lại điều kiện hiện nay và điều chỉnh hướng tới tương lai.

Chính sách được cho là nhiều lúc đơn phương, đặt Mỹ lên trên hết, rút Mỹ ra khỏi nhiều cấu trúc an ninh, chính trị, bang giao, hợp tác quốc tế, trong đó có cả quân sự tới kinh tế, thương mại, mậu dịch, công nghệ, môi trường, luật pháp, nhân quyền từng tương đối ổn định, thống nhất v.v... đã gây ra làn sóng xáo trộn, khiến nhiều đối tác cũ phải hết sức tích cực trong quan hệ với Mỹ, để đảm bảo quyền lợi chiến lược và vị thế đã ổn định hoặc tương đối ổn định từ trước đó.

Trong bối cảnh ấy, nhiều chủ thể ở khu vực, không chỉ có Trung Quốc, mà cả các đồng minh truyền thống của Mỹ, từ Đông Á, tới Đông Nam Á, các đối tác trải trong khu vực địa chính trị mà chính quyền Trump mới đưa ra (ít nhất) một năm về trước - Ấn Độ - Thái Bình Dương, phải hết sức thận trọng để đối phó, ứng phó, thích nghi và hợp tác với Mỹ, trong đó có thể kể tới Nhật Bản, Hàn Quốc.

Những gì chính quyền Trump thực hiện trong bang giao quốc tế, như với khối Nato, với khối Nafta, với TPP, hay với các tổ chức, hiệp ước, thỏa thuận quốc tế, Liên Hiệp Quốc từ Thỏa thuận môi trường, khí hậu Paris, đến thỏa thuận hạt nhân với Iran, hay việc Mỹ rút lui quy chế thành viên ra khỏi Unesco rồi Hội đồng nhân quyền LHQ, tuyên bố nhanh chóng về ngưng tập trận, dự kiến rút quân đội Hoa Kỳ ra khỏi Hàn Quốc²⁹, hay cách ứng xử của Mỹ trong các 'cuộc chiến thương mại', 'trả đũa thuế quan', 'áp đặt thuế xuất' ngay cả với các đối tác truyền thống như trong G7 hay ở chỗ khác, chẳng hạn khối EU v.v... đều làm nhiều bên có liên quan phải hết sức chú ý, thậm chí có những quan ngại. Bản thân Bắc Triều Tiên cũng có thể phải chờ xem thái độ, ứng xử của Mỹ với Hàn Quốc, đồng minh lâu năm của Mỹ ra sao, để từ đó cân nhắc về lòng tin chiến lược với Mỹ.

Việt Nam thì sao, cần làm gì?

Cho tới nay, liên quan chính sách, chiến lược của Việt Nam về quốc phòng và an ninh trong khu vực, đặc biệt ở Biển Đông và tại vùng Đông Nam Á, trước các áp lực, lấn lướt, đe dọa và sức mạnh, cùng các tuyên bố chủ quyền của Trung Quốc, nhiều ý kiến cho đã được đưa ra bình luận và trao đổi về việc Việt Nam nên làm gì để ứng phó hợp lý nhất.

Theo ý kiến riêng của chúng tôi việc tham khảo, trao đổi, cọ sát các quan điểm, ý kiến, kiến giải một cách khoa học, khách quan, ôn hòa là một việc làm đáng khuyến khích.

Cần nhắc lại rằng có ý kiến cho rằng Việt Nam cần tranh thủ phương Tây, từng có lúc trước Trump là Hoa Kỳ và các đồng minh, trong đó ở khu vực nổi bật là Nhật Bản, chưa kể tới vận động để tận dụng sức mạnh của khối Asean v.v... để giúp đảm bảo các lợi ích của mình về an ninh quốc gia, toàn vẹn lãnh thổ và chủ quyền Biển Đảo, đối phó với các hành động xâm lược, đe dọa xâm lược, với chiến thuật mềm nắn, rắn buông, chiến lược tầm ăn rêu, lấn từng bước nhỏ v.v... của Trung Quốc.

²⁹ Có ý kiến cho rằng ngay cả khi Mỹ rút quân khỏi Hàn Quốc, Trung Quốc cũng có những lý do để lo lắng, quan ngại, do có thể có xáo trộn về cán cân, phối trí quân sự ở khu vực, trong lúc vấn đề phi hạt nhân ở bán đảo Triều Tiên còn chưa rõ ràng về lộ trình, tiền đề, hoặc có thể gây ra tăng chạy đua vũ trang ở Đông Á, hoặc điều chuyển quân Mỹ và đồng minh tới các khu vực, địa điểm, quốc gia khác mà Trung Quốc có thể phải tính toán lại không dễ dàng. Xin tham khảo bài báo sau: "Nỗi lo của Trung Quốc sau khi ông Trump tuyên bố có thể rút quân khỏi Hàn Quốc", Dân Trí, 21/6/2018.

Các ý kiến còn đề nghị Việt Nam mạnh dạn tiếp cận trở thành đồng minh của Mỹ dưới một dạng nào đó để tận dụng được ô an ninh của Mỹ và liên kết với các đồng minh phương Tây của Mỹ và tại khu vực để giúp thực hiện các mục tiêu nói trên.

Tuy nhiên, luồng ý kiến thứ hai, như đã được thể hiện trong các chủ trương, chính sách, chiến lược an ninh, quốc phòng và đối ngoại mà nhà nước và Đảng Cộng sản Việt Nam nhiều lần khẳng định, kể cả từ Sách trắng Quốc phòng đến nhiều văn kiện phát hành, các ký kết, phát ngôn trên các diễn đàn khác nhau có liên quan ở quốc tế và khu vực, Việt Nam vẫn muốn áp dụng kế sách cân bằng động trong tìm kiếm việc đảm bảo an ninh quốc gia, quốc phòng của mình.

Luồng quan điểm ủng hộ còn cho rằng hiện nay thế giới tiềm ẩn nhiều yếu tố tiềm tàng bất ổn, các bất trắc mà trong số đó chính là từ nước Mỹ, sau khi ông Donald Trump lên làm Tổng thống. Nhiều quốc gia là bạn bè đồng minh lâu năm, thân mật của Mỹ còn chưa chắc chắn về vị trí, vị thế của họ trong lúc quan hệ với Mỹ hiện nay, thì một đối tác mới như Việt Nam vào thời điểm này tiếp cận Mỹ có phù hợp không, khả thi không, chắc gì Mỹ đã thiết tha khi đang bận rộn với những toan tính theo tư duy của Donald Trump?³⁰

Cũng lại xuất hiện những đề nghị, gợi ý, tư vấn về giải pháp tổng hòa, kết hợp, tạm gọi là tranh thủ các nhân tố có lợi, khắc phục các bất lợi để phối hợp mọi vectơ, không nghiêng hẳn bên nào, cân bằng hài hòa để được kết quả ‘hoa mừng hoa, nụ mừng nụ’, để chủ động chiến lược, chính sách, quyết sách, hành động chính sách còn hơn là ngồi một chỗ và chờ đợi (điều này nói như vậy là tương đối thôi, vì tất cả đều hiểu trong thế giới chuyển động mạnh như hiện nay, không ai có thể ngồi không và chờ ai làm gì đó cho mình cả).

Tuy nhiên, chúng tôi thấy vẫn cần đặt ra một câu hỏi, đó là làm gì thì làm, theo phương pháp nào thì theo, nhưng Việt Nam cần có các kế hoạch rõ ràng được các giới có liên quan và có khả năng tham vấn tham gia giúp đỡ, tư vấn, nhằm tránh được các kịch bản mà những quốc gia nào đó, cường quốc nào đó có thể tranh thủ tình hình hiện nay, ngắn và trung hạn, để xâm phạm an ninh, chủ quyền lãnh hải Việt Nam ở trên Biển Đông, có đối sách hợp lý, khả thi chống lại các phương sách tinh vi của đối thủ đó nhằm đảm bảo toàn vẹn lãnh thổ, giữ vững an ninh, quốc phòng, tạo điều kiện cho phát triển và hội nhập bền vững, thành công.

Mặt khác, theo dõi những diễn biến mới đây trong đầu tháng 6/2018 tới đây là hạ tuần tháng này, quan sát những vấn đề đối nội và nội trị của Việt Nam, sau khi có những cuộc biểu tình của người dân liên quan tới hai đạo luật gây tranh cãi mà Quốc hội Việt Nam dự kiến thông qua trong kỳ họp cùng tháng này, chúng tôi có một nhận xét nữa là có lẽ Việt Nam, chính quyền và Đảng Cộng sản cầm quyền có lẽ cần có sự lắng nghe, tiếp thu ý kiến nhân dân và các giới trong cả nước, lắng nghe cả các ý kiến phản biện, góp ý ở hải ngoại, quốc tế, nếu thực sự có những quan ngại về vấn đề an ninh chủ quyền và bảo đảm toàn vẹn lãnh thổ không chỉ gây quan ngại trên biển, mà còn ở trên đất liền, trong lãnh thổ của nước này.

³⁰ Có người nhắc đến các nỗ lực vận động hành lang, lobby chính trị (có thể phải chi trả bằng các chi phí tài chính hoặc khác) đằng sau việc sắp xếp các cuộc tiếp xúc, gặp gỡ, thăm chính thức của lãnh đạo Việt Nam với Tổng thống Trump và thành viên nội các của ông, một việc mà theo giới quan sát nhiều nước và nhiều bên đang phải tiến hành làm sau khi ông Trump đắc cử và ê-kíp quyền lực của ông, trong đó có cả các thân hữu, thành viên gia đình, tham gia các vị trí khác nhau trong bộ máy quyền lực của tân chính phủ Trump. Đường như ý muốn nói ở đây là cần có những điều chỉnh nhận thức và tư duy phù hợp với tư tưởng và nguyên tắc ‘nước Mỹ trên hết’ và tính toán ‘thấy lợi thì làm’ của ông Trump, một người xuất thân từ giới tài phiệt địa ốc Mỹ.

Tới đây, chúng tôi xin khép lại bài viết và xin cảm ơn trước những ý kiến đóng góp, sự quan tâm của Hội thảo và các cử tọa, các quý vị có điều kiện tham khảo bài viết này. Chúng tôi xin trân trọng cảm ơn!

Kent, Anh Quốc, 22/6/2018.

Phụ lục – Một số sự kiện liên quan hai hồ sơ bán đảo Triều Tiên và Biển Đông trong vòng 3 tuần trở lại sau khi diễn ra Shangri-La 2018 tại Singapore

(Nguồn: dẫn theo các báo và truyền thông Việt Nam và quốc tế)

- 26/6: Vấn đề phi hạt nhân hóa của Bắc Triều Tiên sẽ không có lịch trình cố định³¹. Thông tin được ngoại trưởng Mỹ Mike Pompeo khẳng định ngày 25/06/2018, trái ngược với phát biểu một ngày trước đó của một quan chức bộ Quốc Phòng khi cho rằng Washington sắp gửi « một số yêu cầu đặc biệt » đến Bình Nhưỡng. Trả lời phỏng vấn đài CNN qua điện thoại, ông Mike Pompeo cho biết muốn tiếp tục theo dõi những tiến triển trong lộ trình từ bỏ hạt nhân từ phía Bình Nhưỡng. Ông nói: « Tôi sẽ không ấn định lịch trình, dù có thể kéo dài hai tháng hoặc sáu tháng, chúng tôi đã cam kết đi theo một lộ trình nhanh chóng để xem liệu có thể đạt được những gì hai nhà lãnh đạo đã thống nhất ». Reuters nhắc lại, vào tuần trước, ngoại trưởng Mỹ cho biết muốn sớm quay lại Bắc Triều Tiên để cụ thể hóa những cam kết được lãnh đạo hai nước ký tại thượng đỉnh ngày 12/06 tại Singapore. Cứng rắn với Nhật. Bình Nhưỡng tiếp tục thể hiện cứng rắn với Tokyo. Truyền thông Nhà nước Bắc Triều Tiên ngày 25/06/2018 cho biết sẽ tiếp tục « phớt lờ » Nhật Bản cho đến khi nước này « phải ngừng các cuộc tập trận quy mô lớn và tăng cường khả năng tấn công quân sự, từ bỏ chính sách thù nghịch đối với Bắc Triều Tiên, đoạn tuyệt với quá khứ và tỏ ra thành thực mong muốn hòa bình ». Nhật Bản muốn tổ chức thượng đỉnh với lãnh đạo Kim Jong Un, qua đó, thủ tướng Shinzo Abe hy vọng đề cập đến hồ sơ công dân Nhật bị Bắc Triều Tiên bắt cóc cách đây vài thập kỷ.

- 26/6: Quân đội Mỹ đã triển khai tàu sân bay thứ ba³² trong năm nay để tuần tra Biển Đông nơi Trung Quốc đang bồi đắp các đảo nhân tạo. Hãng tin AP cho biết tàu sân bay USS Ronald Reagan có trọng tải 97.000 tấn, chở hơn 70 máy bay, đang neo đậu tại vịnh Manila của Philippines hôm 26/6 sau khi tuần tra vùng biển chiến lược. Trang Philstar của Philippines cho biết chuyến thăm Manila của tàu USS Ronald Reagan như là một phần của việc tuần tra thường kỳ ở Thái Bình Dương. Chuẩn Đô đốc Marc Dalton nói với các phóng viên trên tàu: “Sự hiện diện của quân đội Mỹ trong khu vực hỗ trợ khả năng phòng vệ của chúng tôi và của đồng minh chúng tôi. Đồng thời, sự hiện diện này còn thúc đẩy khả năng tự do hàng hải, thương mại không bị cản trở, ngăn chặn xung đột, và thúc ép việc tuân thủ các quy tắc quốc tế.” Trước đó, hai tàu sân bay khác của Mỹ cũng tuần tra hàng hải tại Biển Đông trong năm nay. Cũng hôm 26/6, theo Reuters, Bộ trưởng Quốc phòng Mỹ Jim Mattis đã trở thành người đứng đầu Ngũ Giác Đài đầu tiên đến Trung Quốc kể từ năm 2014, bắt đầu một chuyến đi ba ngày với mục tiêu cải thiện đối thoại an ninh với Bắc Kinh. Ông Mattis từng lên tiếng mạnh mẽ trước các hành động phô trương sức mạnh quân sự của Trung Quốc ở Biển Đông. Quân đội Mỹ thậm chí đã hủy một lời mời Trung Quốc tham gia tập trận hải quân đa quốc gia sẽ bắt đầu trong tuần này.

26/6: Úc sử dụng máy bay không người lái của Mỹ để giám sát Biển Đông³³ Úc chi hàng tỉ đôla để sắm các máy bay không người lái của Mỹ để tăng cường hoạt động giám sát tại các khu vực bao gồm cả Biển Đông nơi đang có tranh chấp. Loại máy bay mới này có khả năng bay cao hơn và xa hơn những chiếc máy bay có người lái của Úc chế tạo. Hôm 26/6, CNN dẫn lời Thủ tướng Úc Malcolm Turnbull nói chính phủ của ông đang đầu tư 6 tỷ đôla để mua sáu chiếc MQ-4C Tritons, loại máy bay

³¹ Mỹ không ấn định lịch trình phi hạt nhân hóa của Bắc Triều Tiên, 26/6/2018, RFI Tiếng Việt

³² Tàu sân bay Mỹ USS Ronald Reagan tuần tra Biển Đông, VOA Tiếng Việt, 26/6/2018.

³³ Úc sử dụng máy bay không người lái của Mỹ để giám sát Biển Đông, VOA Tiếng Việt, 26/6/2018.

điều khiển từ xa, của nhà cung cấp thiết bị quốc phòng Mỹ Northrop Grumman, “thông qua một chương trình hợp tác với Hải quân Hoa Kỳ.” Máy bay do thám Tritons sẽ bổ sung cho máy bay giám sát hiện tại mà Úc đã sử dụng để giám sát biên giới biển, tiến hành tìm kiếm và cứu nạn, và thực hiện các hoạt động thử nghiệm tự do hàng hải tại các khu vực có tranh chấp ở Biển Đông. Bộ trưởng Bộ Công nghiệp Quốc phòng Christopher Pyne nói với đài ABC rằng máy bay không người lái này có thể di chuyển lên đến 25.000 dặm, sẽ được sử dụng để theo dõi các tàu nước ngoài, buôn lậu và cướp biển. Loại máy bay không người lái của Mỹ, có khả năng chống đông đá, có thể bay tới bắc Ấn Độ Dương, Nam Cực, nơi Úc giám sát quân sự trong khu vực đặc quyền kinh tế của nước này, một vùng biển rộng khoảng 4 triệu dặm vuông. Ông Pyne nói với ABC News: “Điều rất quan trọng đối với chúng tôi là phải biết ai đó đang hoạt động trong khu vực của mình và có thể kịp thời phản ứng nếu cần thiết đối với bất kỳ mối đe dọa nào.” Tình báo Hải quân Úc sẽ chia sẻ thông tin thu thập được từ các hoạt động giám sát này với các quốc gia khác là thành viên của nhóm “Ngũ Nhãn” là Hoa Kỳ, New Zealand, Canada và Vương quốc Anh. Việc Úc mua máy bay không người lái lần đầu được cựu Thủ tướng Tony Abbott công bố vào năm 2014.

- 26/6: Nhật và Indonesia đang cùng hợp tác trên biển Đông³⁴ trong bối cảnh Trung Quốc tăng cường quân sự hóa trên các hòn đảo được bồi đắp trong lãnh hải quốc tế. Trong chuyến thăm kỷ niệm 60 năm ngày thiết lập quan hệ ngoại giao giữa 2 nước, Bộ trưởng Ngoại giao Nhật Bản Taro Kono và người tương nhiệm Indonesia, Retno Marsudi, nhất trí với gói trợ giúp trị giá 23 triệu USD, theo Kyodo News hôm 25/6. Hãng tin Nhật Bản cho biết các văn kiện được ký kết bao gồm các hiệp định về hợp tác kinh tế, an ninh hàng hải và chính sách chống khủng bố. Sự giúp đỡ về an ninh hàng hải là một phần trong “chiến lược Ấn Độ Dương-Thái Bình Dương tự do và rộng mở” của Nhật Bản. Nhật sẽ giúp Indonesia trong việc xây dựng các cảng biển và các cơ sở đánh bắt hải sản trên 6 đảo xa nhất của Indonesia, bao gồm đảo Natuna, nằm ở rìa của Biển Đông. Natuna là hòn đảo cực nam của Indonesia trên Biển Đông, nơi các tàu đánh cá của Trung Quốc và nước ngoài vẫn tiếp tục hoạt động trái phép. “Chúng tôi sẽ tăng cường hợp tác hàng hải. Điều này rất có ý nghĩa đối với chiến lược của cả hai nước,” Bộ trưởng Kono nói trong một thông cáo chung với bộ trưởng Indonesia. Bộ trưởng Ngoại giao Indonesia, Marsudi, cũng nhất trí rằng Bắc Hàn nên hướng tới phi hạt nhân hóa hoàn toàn và nói rằng Indonesia ủng hộ các mục tiêu của Nhật trong việc loại bỏ các loại vũ khí hủy diệt hàng loạt. Bộ trưởng Nhật Bản, Kono, nói: “Chúng tôi tái khẳng định các cam kết của mình trong việc thực hiện chặt chẽ các nghị quyết của Hội đồng Bảo an Liên Hiệp Quốc và gây sức ép lên Bắc Hàn để Bình Nhưỡng dỡ bỏ hoàn toàn, có thể kiểm chứng và không thể đảo ngược các loại vũ khí hủy diệt hàng loạt và các loại tên lửa đạn đạo ở mọi tầm bắn.” Tờ Jakarta Post của Indonesia hôm 25/6 cho biết hai bộ trưởng cũng đã nhất trí thảo luận về tổng quan của Hiệp định Đối tác Kinh tế Indonesia-Nhật Bản được khởi đầu từ năm 2008. Nhật Bản là nhà đầu tư lớn thứ 2 ở Indonesia và thương mại hai chiều của hai nước đạt 33 tỷ USD vào năm 2016.

- 26/6: Bộ trưởng Quốc phòng Hoa Kỳ Jim Mattis³⁵ hôm thứ Ba bắt đầu chuyến thăm Trung Quốc ba ngày, giữa lúc hai quốc gia vẫn đang căng thẳng về quân sự và thương mại. Ông Mattis có kế hoạch gặp gỡ các nhà lãnh đạo nước chủ nhà và các quan chức quân sự hàng đầu. Đây là chuyến thăm đầu tiên của một bộ trưởng quốc phòng Mỹ tới Trung Quốc kể từ 2014 tới nay. Ngay trước chuyến đi của ông Mattis, tờ Hoàn cầu Thời báo đã đăng ít nhất ba bài đồn đoán về nghị trình làm việc của ông, theo BBC Monitoring. Trang báo mang nặng màu sắc dân túy này nói rằng chuyến đi "cho thấy chính quyền ông Trump vẫn đang sẵn lòng muốn có đối thoại quân sự với Trung Quốc".

³⁴ Nhật giúp Indonesia phát triển đảo trên Biển Đông, VOA Tiếng Việt, 26/6/2018.

³⁵ Bộ trưởng Mattis tới TQ 'bàn hợp tác quân sự', BBC Tiếng Việt, 26/6/2018.

Trong lúc Washington và Bắc Kinh vẫn đang kẹt trong nguy cơ chiến tranh thương mại đang ngày càng leo thang còn Ngũ Giác Đài báo động về việc Trung Quốc đặt vũ khí trên các hòn đảo có tranh chấp ở Biển Đông, ông Mattis nói ông muốn nhìn vào các mảng mà hai bên chia sẻ lợi ích. Một trong các chủ đề lần này là việc thuyết phục Bắc Hàn từ bỏ kho vũ khí hạt nhân. Ông Mattis có kế hoạch gặp Bộ trưởng Quốc phòng Ngụy Phượng Hòa lần đầu tiên, bên cạnh việc gặp các quan chức cao cấp khác. Trong tuyên bố được đưa ra trước chuyến đi, phát ngôn viên Bộ Quốc phòng Trung Quốc Nhậm Quốc Cường nói hai bên sẽ "phối hợp với nhau để mối quan hệ quân sự song phương trở thành một nhân tố bình ổn quan trọng trong mối quan hệ giữa hai quốc gia." Thế nhưng Hoàn cầu Thời báo trong bài xã luận của mình hôm thứ Ba viết rằng "ông Mattis cần phải lắng nghe thay vì chỉ trích". "Nếu như Hoa Kỳ không hiểu được tâm lý bất an của Trung Quốc, hoặc diễn giải sai sự cần thiết phải có các hành động mà Trung Quốc đã làm nhằm làm giảm bớt tâm trạng bất an này, thì tình trạng căng thẳng trong quan hệ Trung-Mỹ sẽ là điều không tránh khỏi," báo này viết.

- 23/6: Tổng thống Mỹ Donald Trump vừa gia hạn lệnh trừng phạt³⁶ đối với Bắc Triều Tiên, nói rằng nước này vẫn là "mối đe dọa bất thường" vì vũ khí hạt nhân. Ông Trump đưa ra tuyên bố bất ngờ trên chỉ 10 ngày sau khi nói rằng không có mối đe dọa nào từ Bình Nhưỡng. "Không còn một mối đe dọa hạt nhân từ Bắc Triều Tiên," ông đăng trên Twitter hôm 13/6, một ngày sau khi gặp lãnh đạo Kim Jong-un ở Singapore. Hôm 23/6, ông Trump lại ra tuyên bố gian hạn lệnh trừng phạt sau khi Mỹ và Hàn Quốc vừa hủy thêm hai buổi diễn tập huấn luyện. Lầu Năm Góc cho biết mục đích hủy các cuộc diễn tập là để hỗ trợ các cuộc đàm phán ngoại giao. Quyết định này theo sau quyết định đình chỉ các cuộc tập trận quân sự chung giữa Mỹ và Hàn Quốc, vốn dự kiến diễn ra vào tháng Tám. Tổng thống Trump hứa sẽ chấm dứt "trò chơi chiến tranh" hàng năm giữa các đồng minh, một động thái nhượng bộ bất ngờ ngay sau cuộc hội nghị thượng đỉnh với ông Kim. Ông gọi các cuộc diễn tập là "khiêu khích" và "đắt tiền". Động thái đó dường như là một cú sốc đối với nhiều người, như trước đây Hoa Kỳ đã lập luận rằng các cuộc tập trận hoàn toàn là vì lí do phòng thủ và cầu nối quan trọng cho liên minh quân sự của Washington với Seoul. Trump đã thay đổi thái độ về Bắc Triều Tiên? Nghe có vẻ như vậy, nhưng Mỹ đã có một "trường hợp khẩn cấp cấp quốc gia" đối với Bắc Triều Tiên kể từ 2008. Kể từ đó, các tổng thống đã thường xuyên thay đổi cách tiếp cận với Bắc Hàn - và các biện pháp trừng phạt chống Bình Nhưỡng là một trong những cách đó. Tổng thống Trump đã mở rộng tình trạng khẩn cấp quốc gia hôm thứ Sáu do "sự tồn tại và nguy cơ gia tăng vật liệu vũ khí trên bán đảo Triều Tiên và các hành động và chính sách của Chính phủ Bắc Triều Tiên". Những điều này "tiếp tục đặt ra một mối đe dọa bất thường và nghiêm trọng đối với an ninh quốc gia, chính sách đối ngoại, và nền kinh tế của Hoa Kỳ," ông nói trong một thông báo cho Quốc hội. Đảng Dân chủ nói tuyên bố mới nhất của Nhà Trắng giả định trước đây của tổng thống về sự thành công của hội nghị thượng đỉnh Singapore. Trong một dòng tin khác trên Twitter, ông Trump còn nói người Mỹ có thể "ngủ ngon vào tối nay!". "Các báo cáo của chính phủ Tổng thống Trump hoàn toàn làm giảm uy tín chính những tuyên bố của ông ta trong vài tuần trước," người đứng đầu Đảng Dân Chủ của Thượng viện, ông Chuck Schumer nói. Ông Schumer nói rằng cần phải coi các cuộc đàm phán như cuộc đàm phán ở Singapore một cách nghiêm túc.

- 22/6: Phi công Mỹ tuần tra trên biển Hoa Đông (Việt Nam gọi là Biển Đông) đã bị tấn công hơn 20 lần trong 10 tháng qua bằng tia laser làm chói mắt. Thủ phạm là «ngư dân» Trung Quốc nhưng đứng đằng sau, rất có thể là quân đội Trung Quốc. Theo Japan Times ngày 22/06, bộ Tư lệnh lực lượng Mỹ tại Ấn Độ-Thái Bình Dương cho biết vụ tấn công lần đầu tiên, xảy ra vào tháng 9/2017, xuất phát từ đất liền và trên tàu cá. Phát ngôn viên bộ chỉ huy Cassandra Gesecki không đi sâu vào chi tiết nhưng các sĩ quan xin ẩn danh xác định là các tàu cá này treo cờ Trung Quốc và quân đội Trung Quốc ném đá giấu tay. Vũ khí tấn công là tia laser làm phi công bị lóa mắt, thậm chí làm «bóng» mắt. Những

³⁶ Ông Trump nói Bắc Hàn vẫn là 'mối đe dọa', BBC Tiếng Việt, 23/6/2018.

vụ tương tự cũng được báo cáo ở vùng Sừng Phi Châu. Nhân viên Trung Quốc từ căn cứ hải quân đầu tiên ở Djibouti đã nhiều lần dùng tia laser chiếu vào máy bay quân sự Mỹ, gây thương tổn cho phi công. Washington đã chính thức phản đối với Bắc Kinh qua kênh ngoại giao. Từ hơn một năm nay, Bắc Kinh tổ chức một đạo binh ngư dân đặt tên là « dân quân biển », huấn luyện cách sử dụng và cung cấp trang thiết bị tối tân kể cả máy định vị. Lực lượng này đóng vai trò quan trọng trong chiến lược tranh giành Biển Đông với các quốc gia Đông Nam Á và tranh chấp với Nhật tại Hoa Đông.³⁷

- 21/6: Bộ trưởng Quốc phòng Mỹ James Mattis sẽ thăm Trung Quốc vào tuần tới, trong bối cảnh căng thẳng gia tăng giữa hai nước liên quan tới vấn đề Đài Loan và Biển Đông, theo Theo South China Morning Post/Yonhap. Ông Mattis ngày 20/6 thông báo, ông sẽ thăm Bắc Kinh và sau đó là Seoul vào tuần tới, theo hãng tin Yonhap của Hàn Quốc. Người phát ngôn Lầu Năm Góc, Trung tá Christopher Logan xác nhận Bộ trưởng Quốc phòng Mattis “sẽ tới khu vực này vào tuần tới” đồng thời cho biết chi tiết chuyến thăm sẽ được công bố vào ngày 22/6. Mối quan hệ giữa Mỹ và Trung Quốc trở nên tồi tệ khi hồi tháng trước Washington rút lại lời mời Bắc Kinh tham gia cuộc tập trận Hải quân Vành đai Thái Bình Dương (RIMPAC) 2018, nhằm phản đối trước việc Trung Quốc củng cố hoạt động quân sự hóa ở Biển Đông. Ngoài ra, vấn đề Đài Loan cũng gây bất đồng giữa hai nước. Người đứng đầu Lầu Năm Góc từng tuyên bố, Mỹ duy trì cam kết với Đài Loan, cho rằng Washington sẽ cung cấp cho Đài Loan “các thiết bị quốc phòng cần thiết để duy trì phòng thủ.” Còn trong ngày 21/6, đại diện Bộ Quốc phòng Hàn Quốc cho biết, trong chuyến thăm Hàn Quốc vào tuần tới, ông Mattis sẽ có cuộc hội đàm với người đồng cấp nước chủ nhà Song Young-moo nhằm thảo luận về vấn đề Triều Tiên.³⁸

- 21/06, trong cuộc họp nội các, tại Nhà Trắng, Washington, tổng thống Mỹ Donald Trump cho biết tiến trình « phi hạt nhân hóa hoàn toàn » Bắc Triều Tiên đã bắt đầu. Theo Reuters, nguyên thủ Hoa Kỳ tuyên bố: « Bắc Triều Tiên đã ngừng bắn tên lửa, đặc biệt là tên lửa đạn đạo. Họ đã phá hủy bãi thử động cơ tên lửa. Họ đã phá hủy một trong những địa điểm bắn thử lớn nhất hay đúng ra là bốn trong số các căn cứ bắn thử lớn nhất ». Tổng thống Trump nhấn mạnh, điều đáng nói nhất là tiến trình phi hạt nhân hóa hoàn toàn Bắc Triều Tiên đã bắt đầu. Tuyên bố này của tổng thống Mỹ trái ngược với những thông tin của bộ Quốc Phòng Hoa Kỳ. Cách nay hai hôm, khi được hỏi là phải chăng Bình Nhưỡng đã có những biện pháp phi hạt nhân hóa, kể từ sau cuộc gặp thượng đỉnh 12/06 ở Singapore, bộ trưởng Quốc Phòng Jim Mattis trả lời là không và ông nói rõ: « Các cuộc đàm phán về chi tiết chưa bắt đầu » và ông không hy vọng là Bắc Triều Tiên bắt đầu phi hạt nhân hóa vào lúc này». ³⁹

- 21/6: Hội nghị thượng đỉnh Trump-Kim tại Singapore tiếp tục có tác động tích cực: Sau Mỹ và Hàn Quốc, đến lượt Nhật Bản quyết định ngưng những bài tập huấn chuẩn bị đối phó với khả năng bị Bắc Triều Tiên tấn công bằng tên lửa. Một quan chức chính phủ Nhật Bản hôm nay 21/06/2018 cho biết là Tokyo sẽ có thông báo chính thức vào ngày mai 22/06. Theo hãng tin Anh Reuters, một quan chức tại thành phố Yaita ở miền bắc Nhật Bản đã xác nhận rằng chính quyền thành phố được thông báo là chính phủ Nhật Bản đã quyết định ngưng các cuộc luyện tập đã được lên kế hoạch, « căn cứ vào tình hình quốc tế » hiện nay. Hãng tin Nhật Bản Kyodo cũng cho biết là nhiều địa phương khác tại Nhật cũng đã được thông báo là quyết định trên sắp được chính thức công bố. Theo Kyodo, có 9 tỉnh tại Nhật Bản đã dự trù những bài tập di tản trong năm nay. Vào năm ngoái, Bắc Triều Tiên đã khiến Nhật Bản lo ngại khi phóng đi hai hỏa tiễn bay qua bầu trời nước Nhật. Trong bối cảnh Bình Nhưỡng tiếp tục thúc đẩy chương trình hạt nhân, tên lửa, thủ đô Nhật Bản hồi đầu năm nay 2018 đã cho tiến

³⁷ Hoa Đông : « Ngư dân » Trung Quốc dùng vũ khí laser tấn công phi công Mỹ, RFI Tiếng Việt, 22/6/2018.

³⁸ Bộ trưởng Quốc phòng Mỹ thăm Trung Quốc giữa “tâm bão” thương mại, VOV, 22/6/2018

³⁹ Tổng thống Mỹ tuyên bố tiến trình phi hạt nhân hóa Bắc Triều Tiên đã bắt đầu, RFI Tiếng Việt, 22/6/2018.

hành một bài tập di tản đầu tiên, và một số thành phố và thị trấn Nhật Bản khác cũng có những hoạt động tương tự. Tuy nhiên, tại thượng đỉnh Mỹ-Bắc Triều Tiên ở Singapore hôm 12/06/2018, lãnh đạo Bắc Triều Tiên đã hứa « tiến tới việc phi hạt nhân hóa hoàn toàn bán đảo Triều Tiên, và tổng thống Mỹ cho biết quyết định ngưng các cuộc tập trận Mỹ-Hàn mà chính ông cho là mang tính chất « khiêu khích ».⁴⁰

- Lãnh đạo Bắc Hàn có chuyến công du Trung Quốc lần thứ ba trong ba tháng vào đầu ngày 19/6, truyền thông Nhật cho hay. Nikkei Asian Review dẫn các nguồn tin thân cận nói ông Kim Jong-un đến Trung Quốc để báo cáo cho Chủ tịch Tập Cận Bình về hội nghị thượng đỉnh với Tổng thống Mỹ Donald Trump và trao đổi về chiến lược đàm phán... Đây là chuyến đi thứ ba của ông đến Trung Quốc trong một khoảng thời gian chỉ ba tháng. Chuyến thăm mới nhất của ông Kim với đồng minh lâu năm và là hậu thuẫn kinh tế diễn ra trong bối cảnh Bắc Hàn và Mỹ chuẩn bị tổ chức các cuộc đàm phán cấp cao tiếp theo sau hội nghị thượng đỉnh ngày 12/6 tại Singapore. Tại hội nghị thượng đỉnh, Trump cho biết rằng Hoa Kỳ sẽ "bảo đảm an ninh" cho chế độ Bình Nhưỡng và hủy các đợt tập trận với Nam Hàn. Nhưng khi rời khỏi cuộc họp, ông Kim không có cam kết của Mỹ về việc nới lỏng các biện pháp trừng phạt. "Chỉ khi nào chúng tôi nhận thấy Bình Nhưỡng phi hạt nhân hóa hoàn toàn, lúc đó mới có giảm bớt các biện pháp trừng phạt," Ngoại trưởng Mỹ Mike Pompeo cho biết hôm 14/6. Với ba cuộc hội đàm liên tiếp cùng ông Tập, ông Kim dường như đang định cho Hoa Kỳ thấy rằng sự hỗ trợ của Bắc Kinh cho Bình Nhưỡng vẫn còn vững chắc. Bắc Kinh, về phần mình, có thể muốn dùng ảnh hưởng lên Bình Nhưỡng như lá bài mặc cả trong cuộc chiến thương mại leo thang với Hoa Kỳ, Nikkei Asian Review nhận định.⁴¹

- 19/6, Thủ tướng Mahathir Mohamad của Malaysia, quốc gia thành viên Asean, đề nghị thay các tàu chiến bằng tàu nhỏ tuần tra chung trên Biển Đông, coi đó là giải pháp duy trì hòa bình, ông nói với Thời báo Bưu điện Hoa Nam buổi sáng ""Tôi nghĩ không nên có quá nhiều tàu chiến. Tàu chiến tạo ra căng thẳng... Một ngày nào đó, ai đó có thể phạm sai lầm và sẽ có một trận chiến, mất một số tàu, rồi có thể có chiến tranh. Chúng ta không muốn điều đó". Theo thủ tướng Mahathir, các tàu nhỏ "nên được trang bị để đối phó với cướp biển, chứ không phải để chiến đấu trong một cuộc chiến".⁴²

- 18/6: Thượng viện Hoa Kỳ hôm đã thông qua luật quốc phòng cho phép quân đội tham dự tập trận ở Đài Loan. Luật Ủy quyền Quốc phòng (National Defense Authorisation Act 2019) đã được Hạ viện Mỹ thông qua hôm 24/05. Nay, việc đưa quân lính Mỹ tham gia cuộc tập trận thường niên Hán Quang (Han Kuang) của Đài Loan chỉ còn tùy thuộc vào quyết định của bên Hành pháp Mỹ. Luật này cũng cho phép quân đội Đài Loan (Trung Hoa Dân Quốc) tham gia diễn tập quân sự tại Hoa Kỳ. Từ một thời gian trước đã có tin Cố vấn An ninh John Bolton cổ vũ cho việc để quân lực Hoa Kỳ tham gia tập trận tại Đài Loan, bất chấp phản đối từ Hoa Kỳ. Từ năm 2017, ông Bolton đã nêu ý kiến rằng Hoa Kỳ có thể "cải thiện vị thế an ninh bằng cách tăng cường bán vũ khí cho Đài Loan và đặt quân đội và vũ khí ở đó". Đến tháng 6 năm nay, một báo Hong Kong trích nguồn từ giới nghiên cứu tại Đài Bắc nêu ra ý tưởng "cho Hoa Kỳ thuê" đảo Ba Bình ở Trường Sa, như cách làm đối trọng với Trung Quốc ở Biển Đông. Lawrence Chung viết trên South China Morning Post (07/06) rằng một tạp chí ở Đài Loan nói "một số nhà nghiên cứu gợi ý rằng Washington có thể được lợi từ chuyện đem quân đến đóng trên đảo Thái Bình". Đây là hòn đảo tự nhiên thuộc loại lớn nhất tại quần đảo Trường Sa mà Việt Nam gọi là Ba Bình.

⁴⁰ Nhật Bản ngưng diễn tập phòng ngừa tên lửa Bắc Triều Tiên, RFI Tiếng Việt, 21/6/2018.

⁴¹ Kim gặp Tập lần thứ ba trong vòng ba tháng, BBC Tiếng Việt, 19/6/2018.

⁴² Thủ tướng Malaysia: 'Hãy dẹp tàu chiến ở Biển Đông', VOA Tiếng Việt, 21/6/2018.

- 15/6, truyền thông Trung Quốc cho biết hải quân nước này đang diễn tập ở Biển Đông, mô phỏng việc chống lại một cuộc tấn công trên không. Động thái này diễn ra giữa lúc Trung Quốc và Hoa Kỳ đang đổ lỗi cho nhau trong việc làm gia tăng căng thẳng trên tuyến hàng hải đầy tranh chấp này, theo Reuters. Giữa chuyến thăm Bắc Kinh hôm 14/6, Ngoại trưởng Mỹ Mike Pompeo cũng bày tỏ lo ngại về nỗ lực quân sự hóa Biển Đông của Trung Quốc. Phát biểu của ông Pompeo được đưa ra sau một loạt các hoạt động của Mỹ trong khu vực, bao gồm đưa máy bay ném bom B-52 của Không quân Mỹ bay gần các đảo tranh chấp, khiến Bắc Kinh mạnh mẽ phản đối.⁴³

- 13/6, Nhận lời mời của Đại tướng Ngô Xuân Lịch, Ủy viên Bộ Chính trị, Phó bí thư Quân ủy Trung ương, Bộ trưởng Bộ Quốc phòng, Đoàn đại biểu quân sự cấp cao Bộ Quốc phòng Ấn Độ do bà Nirmala Sitharaman, Bộ trưởng Bộ Quốc phòng làm Trưởng đoàn sang thăm chính thức Việt Nam từ ngày 12 đến 15-6... Hai bên đã trao đổi về các vấn đề thế giới, khu vực cùng quan tâm; đánh giá kết quả hợp tác quốc phòng song phương thời gian qua và thống nhất phương hướng, biện pháp thúc đẩy quan hệ quốc phòng trong thời gian tới. Trong đó, hai bộ trưởng nhấn mạnh việc cần tiếp tục duy trì các cơ chế hợp tác hiện có, như: Đối thoại chính sách quốc phòng cấp Thứ trưởng, Hợp Nhóm hợp tác quốc phòng song phương, Tham vấn sĩ quan ba quân chủng (Hải quân, Lục quân và Không quân); tập trung thảo luận về các lĩnh vực hợp tác giữa các quân chủng, binh chủng, hợp tác đào tạo cán bộ, công nghiệp quốc phòng, nghiên cứu chiến lược, khắc phục hậu quả sau chiến tranh và tham gia hoạt động gìn giữ hòa bình Liên hợp quốc... Trong khuôn khổ chuyến thăm, làm việc tại Việt Nam, Bộ trưởng Bộ Quốc phòng Ấn Độ Nirmala Sitharaman và các thành viên đoàn cũng dự kiến đến chào xã giao Chủ tịch nước Trần Đại Quang; tham dự gặp gỡ doanh nghiệp Công nghiệp Quốc phòng Việt Nam - Ấn Độ lần thứ 4 và thăm một số đơn vị Quân đội nhân dân Việt Nam.⁴⁴

- 7/6, Đài Loan hôm thực hiện một cuộc diễn tập giả định đánh chặn một lực lượng xâm lược, và lần đầu tiên sử dụng máy bay không người lái dân dụng tham gia cuộc tập trận quân sự thường niên giữa bối cảnh căng thẳng leo thang với Trung Quốc, theo Reuters. Đích thân Tổng thống Thái Anh Văn chủ trì cuộc tập trận, trước sự hiện diện của Quốc vương eSwatini, trước là Swaziland, đang lưu viếng Đài Loan. Quốc gia Phi châu eSwatini được xem là trung tâm của cuộc chiến tranh ngoại giao giữa Đài Loan và Trung Quốc. Gần đây, không quân Trung Quốc đã tiến hành một loạt cuộc “tập trận bao vây” xung quanh Đài Loan. Đài Bắc lên án các cuộc tập trận này là một hành động hăm dọa. “Tính hiệu quả và sự sẵn sàng chiến đấu của các lực lượng vũ trang của chúng ta là một bảo đảm cho an ninh quốc gia. Đó chính là cơ sở đã giúp xã hội chúng ta phát triển và nở rộ, và cũng là sức mạnh làm nền tảng cho các giá trị dân chủ và tự do của chúng ta”, bà Thái nói tại cuộc tập trận Han Kuang ở thành phố Đài Trung.⁴⁵

- 6/6, Trung Quốc mạnh mẽ đả kích Hoa Kỳ vì đã đưa 2 máy bay ném bom B-52 tới gần các đảo đang tranh chấp ở Biển Đông, tiếp tục làm tăng căng thẳng giữa hai nước. Phát ngôn viên Bộ Ngoại giao Trung Quốc Hoa Xuân Oánh cáo buộc Hoa Kỳ “khuấy động rắc rối” và tuyên bố “Trung Quốc không sợ bất kỳ tàu chiến quân sự nào”. Bà Hoa nói Trung Quốc sẽ làm bất cứ điều gì cần thiết để bảo vệ chủ quyền của mình. Các máy bay ném bom của Mỹ bay gần Scarborough, bãi cạn mà Trung Quốc đã chiếm từ tay Philippines cách đây 6 năm. Vụ việc xảy ra sau khi Bộ trưởng Quốc phòng Mỹ James Mattis tố cáo Trung Quốc là đã có những hành vi “đe dọa và cưỡng ép” ở Biển Đông. Tại hội nghị về an ninh ở Singapore vào cuối tuần trước, ông Mattis nói Trung Quốc đã triển khai tên lửa chống hạm và địa đối không trên các hòn đảo đang trong vòng tranh chấp. Bộ trưởng Quốc phòng Mỹ cam kết khu vực này sẽ vẫn là “sân khấu ưu tiên” của các lực lượng quân sự Mỹ, ông nói thêm rằng Hoa Kỳ

⁴³ Trung Quốc diễn tập tấn công tên lửa ở Biển Đông, VOA Tiếng Việt, 15/6/2018

⁴⁴ Bộ trưởng Bộ Quốc phòng Ấn Độ thăm chính thức Việt Nam, Quân đội Nhân Dân, 13/6/2018

⁴⁵ Đài Loan tổ chức tập trận quy mô lớn, giả định TQ xâm lược, VOA Tiếng Việt, 07/6/2018

sẵn sàng phát triển mối quan hệ “mang lại kết quả” với Trung Quốc. Bất chấp căng thẳng leo thang, Bộ trưởng Quốc phòng Mattis vẫn dự kiến sẽ đến thăm Trung Quốc theo lời mời của Bắc Kinh.⁴⁶

⁴⁶ Trung Quốc đã kích Mỹ đưa oanh tạc cơ B-52 vào Biển Đông, VOA Tiếng Việt, 07/6/2018